

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA**

Evidenčné číslo: 102004/B/2023/36145173764324868

**VPLYV FOLKLÓRNEHO FESTIVALU
VÝCHODNÁ
NA REGIONÁLNY CESTOVNÝ RUCH**

Bakalárska práca

2023

Denisa Miľová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA**

**VPLYV FOLKLÓRNEHO FESTIVALU
VÝCHODNÁ
NA REGIONÁLNY CESTOVNÝ RUCH**

Bakalárska práca

Študijný program: podnikanie v cestovnom ruchu a službách

Študijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra cestovného ruchu

Vedúci záverečnej práce: doc. PhDr. Ing. Mgr. Ladislav Mura, PhD., MSc.

Bratislava 2023

Denisa Miľová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu na tému „Vplyv folklórneho festivalu Východná na regionálny cestovný ruch“ som vypracovala samostatne pod odborným vedením doc. PhDr. Ing. Mgr. Ladislav Mura, PhD., MSc. a že som uviedla všetku použitú literatúru.

V Bratislave, dňa.....

.....

Denisa Miľová

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcemu záverečnej práce, pánovi doc. PhDr. Ing. Mgr. Ladislavovi Murovi, PhD., MSc. za odborné vedenie, cenné rady a usmernenia, ktorými prispel počas štúdia a konzultačných hodín k vypracovaniu tejto záverečnej práce.

ABSTRAKT

MILOVÁ, Denisa: *Vplyv folklórneho festivalu Východná na regionálny cestovný ruch*

– Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra cestovného ruchu. –
Vedúci záverečnej práce: doc. PhDr. Ing. Mgr. Ladislav Mura, PhD., MSc.– Bratislava: OF
EU, 2023, 57 strán.

Záverečná práca je vypracovaná na tému Vplyv folklórneho festivalu Východná na regionálny cestovný ruch. Medzi menej tradičné formy cestovného ruchu patrí aj cestovný ruch vo sfére festivalov a regionálnej kultúry. Posledné roky však záujem o túto formu cestovného ruchu rastie. Cieľom bakalárskej práce je zhodnotiť dopad realizácie folklórneho festivalu Východná na regionálny cestovný ruch. Bakalárska práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá časť záverečnej práce je zameraná na definovanie základných teoretických pojmov a rozdelenie cestovného ruchu. Presnejšie sa zameriava na kultúrny cestovný ruch a jeho pozíciu v cestovnom ruchu. Následne sa venujeme vymedzeniu daného regiónu a jeho rozvoju.. Druhá kapitola je zameraná na priblíženie cieľa, metód skúmania a tvorby záverečnej práce. Výsledkom riešenia danej problematiky je praktická časť bakalárskej práce, ktorá vyústi do návrhovej časti a bude prínosom pre prax. Výsledky práce obsahujú charakteristiku celkového podujatia a rôznych aspektov Folklórneho festivalu Východná s dôrazom na analýzu ubytovacích príležitostí návštevníkov, náklady spojené s účasťou na festivale a celkovú spokojnosť s podujatím. Súčasťou výsledkov práce je prieskum prostredníctvom dotazníka. Práca následne vyústi do návrhov a zhrnutia vybraného podujatia.

Kľúčové slová: cestovný ruch, kultúra, festival, Východná, región

ABSTRACT

MILOVÁ, Denisa: *The influence of the folklore festival Východná on regional tourism.* – University of Economics in Bratislava. The Faculty of Commerce; Department of Tourism. – Thesis supervisor doc. PhDr. Ing. Mgr. Ladislav Mura, PhD., MSc. – Bratislava: FC UE, 2023, 57 pages

The bachelor thesis is prepared on the topic The influence of the folklore festival Východná on regional tourism. Less traditional forms of tourism also include tourism in the sphere of festivals and regional culture. In recent years, however, interest in this form of tourism has been growing. The aim of the bachelor's thesis is to evaluate the completion of the folklore festival Východná on regional tourism. The bachelor thesis is divided into three chapters. The first part of the bachelor thesis is focused on defining basic theoretical concepts and the distribution of tourism. It focuses more precisely on cultural tourism and its position in the tourism industry. Subsequently, we focus on the definition of the given region and its development. The second chapter is focused on approaching the goal, methods of research and creation of the bachelor thesis. The result of solving this issue is a practical part of the bachelor thesis, which will result in a design part and will be beneficial for practice. The results of the work contain a description of general events and various aspects of the Východná Folk Festival with an emphasis on the analysis of visitors' accommodation opportunities, costs associated with participation in the festival and overall satisfaction with the events. A part of results of the work is a survey through a questionnaire. The bachelor thesis will then result in proposals and a summary of the selected event.

Key words: tourism, culture, festival, Východná, region

Obsah

Úvod	9
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	11
1.1. Klasifikácia cestovného ruchu	11
<i>1.1.1. Kultúrny a festivalový cestovný ruch</i>	<i>13</i>
1.3 Regionálny rozvoj a región ako cieľová destinácia	16
1.4 Charakteristika regiónu Liptov	23
2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	28
3. Výsledky práce a diskusia	31
3.1. Zhodnotenie organizačných aspektov festivalu	36
<i>3.1.1. Vstupné</i>	<i>36</i>
<i>3.1.2. Dopravná infraštruktúra</i>	<i>37</i>
3.2. Analýza ubytovacích zariadení	41
3.3. Prieskum prostredníctvom dotazníka	44
Záver	52
Zoznam použitej literatúry	54
Prílohy	57

Zoznam grafov, obrázkov a tabuliek

Obrázok 1: Činitele ovplyvňujúce rozvoj cestovného ruchu v regióne	18
Obrázok 2: Poloha regiónu Liptov v rámci regiónov Žilinského kraja.....	23
Obrázok 3: Popularita festivalov na Slovensku.....	34
Obrázok 4: Mapa areálu konania festivalu Východná	37
Obrázok 5: Zobrazenie diaľnice D1 a železnice na trase Žilina - Košice	38
Graf 1: Graf porovnania regionálnej návštevnosti kultúrnych podujatí a inštitúcií	22
Graf 2: Graf trendu počtu návštevníkov Liptova v rokoch 2006-2020.....	26
Graf 3: Koľkokrát ste sa už zúčastnili na festivale vo Východnej - vrátane tohto ročníka?	33
Graf 4: Odpovede na otázku: Odhadnite prosím, akú sumu miniete na festivale za občerstvenie, nákupy suvenírov a podobne.....	40
Graf 5: Prečo ste sa nezúčastnili FF Východná?.....	45
Graf 6: Akým spôsobom ste riešili prespávanie/ubytovanie počas festivalu?	46
Graf 7: Aké boli vaše priemerné náklady na deň v areáli konania festivalu?	47
Graf 8: Využili ste kyvadlovú autobusovú dopravu alebo výnimočné zastavenie rýchlikov v stanici Východná počas trvania festivalu?.....	48
Graf 9: Ohodnoťte podľa Vášho názoru jednotlivé ceny nasledujúcich služieb a produktov v areáli počas konania festivalu.	49
Graf 10: Využívali ste služby v obci?	49
Graf 11: Prijali by ste možnosť zvýšenia kapacity ubytovania priamo v obci?	50
Graf 12: Čo by ste odporúčali organizátorom zlepšiť?	50
Tabuľka 1: Návštevnosť regiónu Liptov v rokoch 2019-2020	26
Tabuľka 2: Prehľad partnerov Folklorného festivalu Východná	34
Tabuľka 3: Cenník poplatkov za parkovanie	38
Tabuľka 4: Prehľad ubytovacích zariadení v obci Východná	42
Tabuľka 5: Prehľad ubytovacích zariadení v obciach Važec a Hybe	43

Úvod

Slovensko je krajina, ktorá je známa pre svoju bohatú kultúru a folklór. Kultúra a folklór tvoria dôležitú súčasť spoločnosti na Slovensku a majú veľký vplyv na mnohé aspekty života. Folklórny festival Východná je jedným z najvýznamnejších a najstarších folklórnych podujatí na Slovensku, ktoré sa každoročne koná vo Východnej, malebnej obci v Slovenských Tatrách. Tento festival pritiahne tisíce návštevníkov nielen z rôznych kútov Slovenska, ale aj zo zahraničia, ktorí prichádzajú spoznať tradičnú slovenskú kultúru a vychutnať si pestrosť folklórnych súborov.

Táto bakalárska práca sa zameriava na analýzu vplyvu Folklórneho festivalu Východná na regionálny cestovný ruch. Zaoberá sa dôležitosťou kultúrneho cestovného ruchu pre rozvoj spoločnosti a regiónu ako takého. V poslednej dobe sa stáva stále zreteľnejšie, že kultúrne podujatia a atrakcie majú pre rozvoj cestovného ruchu obrovský význam a môžu mať pozitívny vplyv na hospodársky rast nie len regiónov, ale aj celého Slovenska.

Bakalárska práca je rozdelená do troch hlavných kapitol. V prvej kapitole sa venujeme vymedzeniu základných teoretických pojmov týkajúcich sa cestovného ruchu ako odvetvia hospodárenia krajiny. Ďalej si priblížime problematiku kultúrneho cestovného ruchu, regionálneho rozvoja a ich vzájomnú prepojenosť pri rozvoji cestovného ruchu. V krátkosti si predstavíme región Liptov, v ktorom sa nachádza obec Východná a areál konania festivalu Východná. V druhej časti si jasne definujeme cieľ práce, metodiku nášho skúmania a metódy získavania výsledkov práce. Tretia časť sa zaoberá samotnými výsledkami práce. Hlavná časť výsledkov sa sústreďuje na analýzu ubytovacích možností návštevníkov festivalu a skutočnosťami spojenými s touto problematikou. Následne sa zaoberáme obsahom dotazníka, ktorý bol cielený pre návštevníkov Folklórneho festivalu Východná. Cieľom dotazníka bolo zistiť, ako respondenti v minulosti riešili otázku ubytovania počas účasti na festivalu a ako sú spokojní s rôznymi aspektami festivalu.

Organizovanie kultúrnych podujatí má významný ekonomický dopad na miestne komunity a tiež prispievajú k ochrane a uchovaniu tradičnej kultúry a folklóru. Predpokladáme, že práca pomôže k objasneniu problémov s ubytovaním návštevníkov počas konania festivalu. Veríme, že organizátori a partneri sa budú v budúcnosti snažiť o rozvoj a podporu celého regiónu Liptov, čo by následne prispelo k návštevnosti a atraktivite tohto veľkolepého podujatia.

Jedným z faktorov úpadku kultúry a folklóru na Slovensku je podľa nášho názoru globalizácia a kultúrna homogenizácia. Rôzne kultúry a tradície z rôznych krajín a regiónov sa môžu miešať a strácať svoju autenticitu a jedinečnosť. Tento proces sa prejavuje aj na Slovensku, kde mnoho mladých ľudí uprednostňuje zahraničné trendy a kultúru pred tradičnou slovenskou kultúrou. Ďalším faktorom, ktorý prispieva k úpadku slovenskej kultúry a folklóru, je nedostatočné financovanie a podpora zo strany vlády a iných organizácií. Mnoho folklórnych skupín a kultúrnych inštitúcií sa sťažuje na nedostatok finančných prostriedkov a na to, že sú podhodnotené a nedostatočne financované. K týmto problémom sa pridáva aj nedostatok záujmu a účasti zo strany verejnosti. Mnoho ľudí nevidí hodnotu v uchovávaní a rozvíjaní tradičnej slovenskej kultúry a folklóru, a preto sa nezúčastňuje na rôznych kultúrnych podujatiach a nezaujíma sa o ich zachovanie a podporu.

Napriek tomu stále existujú organizácie a inštitúcie, ktoré sa snažia udržať slovenskú kultúru a folklór nažive. Mnoho jednotlivcov, folklórnych skupín, divadiel a kultúrnych organizácií usiluje o uchovávanie a propagáciu tradičnej slovenskej kultúry a folklóru prostredníctvom rôznych podujatí, súťaží a predstavení. Okrem toho existujú aj rôzne projekty a iniciatívy, ktoré majú za cieľ zvýšiť povedomie o slovenskej kultúre a tradičných hodnotách. V závere môžeme povedať, že úpadok kultúry a nedostatočná pozornosť a propagácia folklóru na Slovensku je problém, ktorý si vyžaduje pozornosť a podporu celej spoločnosti, aby sa mohol zachovať a rozvíjať aj v budúcnosti.

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V tejto kapitole sa budeme venovať vymedzeniu základných teoretických pojmov z oblasti cestovného ruchu. Zameriame sa presnejšie na kultúrny, eventový festivalový cestovný ruch, vymedzíme si pojmy týkajúce sa regionalizácie a v nasledujúcej podkapitole si charakterizujeme región Liptov, kultúru a významnosť regiónu.

1.1. Klasifikácia cestovného ruchu

Z hľadiska definície Svetovej organizácie cestovného ruchu (WTO) sa pod cestovným ruchom rozumie činnosť ľudí, ktorí cestujú na prechodnú dobu do miesta mimo svojho bežného životného prostredia, pričom hlavný cieľ cesty je iný, ako len vykonávanie zárobkovej činnosti v mieste navštívenia. Turizmus je teda súhrn aktivít osôb cestujúcich do miesta mimo obvyklého prostredia alebo bydliska po dobu kratšiu ako jeden súvislý rok za účelom trávenia voľného času, podnikania, alebo za inými účelmi. Bez ohľadu na to, či sa hovorí o cestovnom ruchu alebo turizme, vždy by mal byť podstatnou zložkou účastník cestovného ruchu a motivácia jeho cesty. Predpokladom uskutočnenia akejkoľvek formy turizmu je potenciál krajiny, jej ponuka, od ktorej závisí záujem klienta – turistu, rekreanta (World Tourism Organization).

Cestovný ruch na Slovensku, podobne ako v iných krajinách sveta, je významný spoločensko-ekonomický fenomén. Každoročne sa ho zúčastňujú milióny návštevníkov, ktorí si chcú počas dovolenky a víkendov nielen oddýchnuť a načerpať nové sily, ale tiež niečo zažiť, spoznať, dozvedieť sa (Orieška, 2011). Novacká (2014) definuje domáci cestovný ruch ako cestovný ruch realizovaný pre domáceho účastníka v rámci územia jedného štátu. Zahraničný cestovný ruch sa delí následne na príjazdový a výjazdový. Príjazdový cestovný ruch je realizovaný zahraničným účastníkom na území nášho štátu. Výjazdový cestovný ruch je realizovaný domácim účastníkom na území iného štátu za hranicami Slovenska (Novacká, 2014).

Ide o uspokojovania rôznych potrieb človeka z rôznych hľadísk a možností. Definovať cestovný ruch ako taký, je náročné, pretože sa úzko dotýka mnohých iných odvetví ako napr. šport, kultúra, história, politika, biznis, príroda, náboženstvo, zábava, gastronómia a mnoho iných. Mnohí odborníci preto cestovný ruch nazývajú, že má interdisciplinárny charakter.

O klasifikáciu cestovného ruchu sa zaslúžil P. Bernecker (1962), ktorý rozlíšil druhy a formy cestovného ruchu. Na základe rôznych vonkajších faktorov a vplyvov klasifikoval formy cestovného ruchu z hľadiska pôvodu návštevníkov, vplyvu na platobnú bilanciu, spôsoby financovania, dĺžky pobytu, ročného obdobia, počtu návštevníkov, druhu dopravného prostriedku, spôsobu prípravy cesty a jej uskutočnenia a stupňa vplyvu úradov.

Druhy cestovného ruchu rovnako členíme z viacerých hľadísk:

- z geografického hľadiska – domáci, zahraničný, vnútorný, národný, medzinárodný, regionálny, príchodový, odchodový
- podľa motivácie – rekreačný, športový, dobrodružný, kultúrny, zdravotný, kúpeľný, gastronomický, obchodný, nákupný, politický
- podľa prevažujúceho miesta pobytu – mestský, prímestský, vidiecky, nížinný, horský, vysokohorský, prímorský
- podľa veku návštevníkov – detský, mládežnícky, rodinný, seniorský
- zo sociologického hľadiska – návšteva príbuzných a priateľov, sociálny, etnický/genealogický
- podľa dĺžky účasti – výletný, krátkodobý, víkendový, dlhodobý
- podľa počtu návštevníkov – individuálny, skupinový, masový. (Gúčík, 2010)

Jednotlivé druhy cestovného ruchu sa v praxi vzájomne kombinujú. Poznanie týchto základných druhov umožňuje určiť podstatu cestovného ruchu z hľadiska cieľov, potrieb a motívov návštevníka. To môže byť kľúčová informácia pri príprave produktov cestovného ruchu – destinácií.

Najnovšie rozvíjajúcimi odvetviami cestovného ruchu sú vidiecky turizmus a agroturistika, ktoré disponujú obrovským potenciálom zaujatia návštevníkov v podobe pobytu na gazdovských domoch, ukážok pôvodnej ľudovej a vidieckej architektúry, rekreačnej činnosti pri poľnohospodárskych prácach či štúdiá folklóru a tradičných miestnych zvyklostí. Popri nich aj rozvoj ekoturizmu plní zámery Slovenska v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v súlade s trendmi Európskej únie, najmä v podobe budovania cyklistických chodníkov, kempingových plôch, poľovníckych revírov a tematických parkov (Gujdová, 2013).

Neodmysliteľnou súčasťou každého väčšieho podujatia sú ponúkané služby. Majú rôzny charakter – medzi základné služby v cestovnom ruchu patria ubytovacie, stravovacie

a dopravné služby. V súčasnej dobe je trend poskytovania služieb rastúci a to natoľko, že sa mnohé podniky nie len v cestovnom ruchu rozhodli pridať poskytovanie akýchkoľvek služieb do svojho portfólia ponuky.

Účasťou na cestovnom ruchu dochádza k uspokojovaniu rôznych potrieb súvisiacich s cestovaním a pobytom mimo miesta trvalého bydliska a zvyčajne vo voľnom čase za účelom získania komplexného zážitku podmieneného odpočinkom, poznávaním, spoločenským kontaktom, zdravím, rozptýlením a zábavou, kultúrnym alebo športovým vyžitím. V cestovnom ruchu ide jednak o primárne – cieľové potreby (potreba športového vyžitia, poznávanie kultúrnych a historických pamiatok, odpočinku a pod.), jednak potreby sekundárne – sprostredkujúce, ktoré podmieňujú efektívne uspokojovanie cieľových potrieb (napr. potreba prepraviť sa do rekreačného priestoru, potreba výživy, prenocovania, hygieny, sprostredkovania služieb a pod.) (Orieška, 2011).

1.1.1. Kultúrny a festivalový cestovný ruch

Pre účely tejto bakalárskej práce si bližšie vymedzíme pojmy ako kultúrny a festivalový cestovný ruch.

Na úrovni Európskej Únie sa fráza “kultúrny a kreatívny sektor“ objavila a začala používať kvôli potrebe zosúladiť dva rôzne prístupy: ten, ktorý podporuje centrálnosť pojmu kreativita pri definovaní sektora, a ten, ktorý podporuje centrálnosť pojmu kultúra v rovnakom kontexte. Môžeme povedať, že definícia prijatá pre kreatívny a kultúrny sektor na úrovni Európskej Únie je jedna z najkomplexnejších a zohľadňuje ekonomický a sociálny dopad, a to tak, že názov kultúrnych a kreatívnych sektorov zahŕňa výtvarné umenie, scénické umenie, dedičstvo, film a video, televízia a rozhlas, softvér, hudba, knihy a médiá, dizajn, architektúra, reklama a podporné umenia (Busuioc, Niculescu, Budacia, 2021).

Kultúrny turizmus plní významnú spoločenskú funkciu ako prostriedok zvyšovania spoločenskej, kultúrnej, odbornej a všeobecnej vzdelanostnej úrovne človeka poznávaním kultúrnych, umeleckých, historických a spoločenských pamiatok a hodnôt, ktoré ľudstvo vytvorilo. Turista má záujem spoznať život v konkrétnych lokalitách, ich zvyky, tradície, gastronómiu, folklór, atď. (Novacká, 2014).

Kultúrny turizmus sa odohráva na celom svete. Je to dôležitý stimul pre podporu a zachovanie dedičstva, ochrana kultúrnych prejavov a podporu hospodárskeho rozvoja. Podľa výskumu UNWTO sa približne 40 % cestovateľov v súčasnosti identifikujú ako

„kultúrni cestovatelia“. Rastúci dopyt a záujem o kultúrny cestovný ruch prináša mnohé príležitosti a výzvy pre tvorcov legislatívy a odborníkov z praxe (Cultural tourism in the EU macro-regions: Cultural Routes to increase the attractiveness of remote destinations, 2020).

Kultúrny a kreatívny sektor sú dôležitými prvkami ekonomiky. Kultúra priamo prispieva k tvorbe pracovných miest, rastu a zahraničnému obchodu. Mestské a vidiecke časti sa čoraz viac spoliehajú na kultúrny sektor, ktorý by prilákal turistov, zamestnávateľov a študentov. Na druhej strane je zároveň vplyv turizmu na kultúru nie vždy prospešný. Negatívne vplyvy kultúrneho turizmu sú teda spojené so stratou kultúrnej identity, zhoršením životného štýlu a hodnôt miestnych obyvateľov. V sociálno-ekonomickej a kultúrnej sfére rozvoja cestovného ruchu môžu negatívne vplyvy zahŕňať sociálnu degradáciu miestnych komún, nežiaduce účinky na zvyky a tradície, životný štýl a tiež negatívny vplyv na zamestnanosť, úroveň príjmov a delenie obyvateľstva (Busuioc, Niculescu, Budacia, 2021).

Hlavným motívom kultúrneho cestovného ruchu sú kultúrne a osvetové zariadenia a ich služby. Technickú základňu tvoria kultúrno-historické objekty, kultúrne a osvetové zariadenia, spoločenské a zábavné strediská najčastejšie ako súčasť ubytovacích a pohostinských podnikov. Služby kultúrno-historických objektov sú často spojené s animáciou. Dôležité je, aby tieto zariadenia prispôsobili svoj prevádzkový čas dopytu návštevníkov a poskytovali aj ďalšie služby, napr. predaj tematických predmetov alebo služby občerstvenia. S tým sú spojené aj ďalšie prvky objekty, ktoré tvoria dynamickú zložku ponuky. Sú to kultúrno-spoločenské zariadenia, ako sú festivaly, folklórne slávnosti, oslavy výročí miest a obcí, výstavy a veľtrhy, jarmoky, oberačkové slávnosti. Dôležité je, aby turisti o týchto podujatiach získali kvalitné informácie včas (Gúčík, 2010).

Pojem festivalový turizmus (z anglického „festival tourism“ alebo „event tourism“) zahŕňa všetky formy turistiky, ktorých hlavným cieľom je účasť na podujatiach s kultúrnym charakterom (napríklad na filmových, divadelných, hudobných, pouličných festivaloch a pod.) Pod pojmom festival si môžeme predstaviť veľmi rozmanité podujatia. Môžu to byť napr. kultúrne udalosti, koncerty, slávnosti odovzdávania filmových, literárnych, hudobných ocenení, náboženské ceremoniály, karnevaly, parády, zábavné koncerty, kultúrne výstavy, obchodné výstavy, športové podujatia (profesionálne i amatérske), organizované zábavy na voľnom priestranstve, jarmoky a pod. (Matlovičová, 2015)

Organizovanie rozmanitých podujatí kultúrneho charakteru - festivalov je dnes považované za veľmi dôležitý faktor rozvoja turizmu. Ich počet každým rokom narastá, čo zvyšuje tlak na kreativitu a originalitu organizátorov, aby priniesli niečo nové a atraktívnejšie ako konkurencia. Početné podujatia sa tak odlišujú prezentovanou témou, charakterom a veľkosťou (v zmysle početnosti zúčastnených ľudí) ako aj priestorovým dosahom. Účasť na takýchto festivalových udalostiach je jednou z najdynamickejších foriem trávenia voľného času (Kurek, 2007).

Súčasne táto forma predstavuje jeden z elementov marketingových a promočných aktivít na územiach prijímajúcich turistov, ktorých cieľom je zvýšenie atraktivity pre rozvoj turizmu. Na ich organizácii sa podieľajú tak miestne inštitúcie, súkromní podnikatelia v súvisiacich odvetviach ako aj predstavitelia turistického priemyslu. Rôznorodosť aktérov podujatí si preto vyžaduje osobitný manažment (Matlovičová, 2015)

V ekonomickej alebo sociálno-ekonomickej oblasti sa vo všeobecnosti podujatiam pripisuje schopnosť prispievať najmä k tvorbe príjmov na území trvalo, dočasne, prípadne sezónne, zamestnávanie domáceho obyvateľstva v cestovnom ruchu, zlepšenie občianskej vybavenosti na území a zvyšovanie životnej úrovne obyvateľstva. Custino a Perna (2008) hovoria o náraste počtu návštevníkov v destinácii, vytváranie pracovných príležitostí a vyššie daňové príjmy. Títo autori zdôrazňujú skutočnosť, že takéto podujatia pomáhajú umiestniť destináciu na trh a vytvárajú tak profil destinácie a jej pozitívny imidž, ktorý pomáha zvýšiť ekonomické výnosy destinácie, predĺži tradičnú sezónu a priláka domácich aj zahraničných návštevníkov.

O významnosti konkrétneho spoločenského podujatia rozhoduje jeho tradícia, dĺžka trvania, návštevnosť a spektrum návštevníkov, ktorí určujú, či ide o podujatie medzinárodného, národného či regionálneho charakteru (Šauer, Vystoupil, Holešinská, 2015). Festivalové podujatia sa považujú tiež za faktor, ktorý pomáha preklenúť výpadky turistických príjmov v čase nízkej sezóny a teda predlžuje turistickú sezónu a dĺžku pobytov turistov. Z marketingového hľadiska sa zdôrazňuje ich propagačná funkcia. Niektoré pravidelne sa opakujúce podujatia sa stali doslova symbolom mesta (regiónu alebo štátu), jeho dôležitým imidžotvorným prvkom (Matlovičová, 2015).

Takýmto prípadom je jednoznačne aj Folklórny festival Východná, ktorý každoročne svojim menom propaguje obec Východná a rovnako aj celý región Liptov, do ktorého obec patrí. Folklórny festival Východná (ďalej len FFV) je najstarší a najrozsiahlejší

celoslovenský festival s medzinárodnou účasťou na našom území. Obec Východná sa každoročne už 67 rokov stáva centrom slovenskej kultúry a remesiel.

1.3 Regionálny rozvoj a región ako cieľová destinácia

Cieľové miesto je cieľom cestovania, pohybu a pobytu návštevníkov, hlavný kryštalizačný bod činnosti cestovného ruchu, v ktorom sú v rozličnej miere zastúpené prvky primárnej a sekundárnej ponuky (Gúčik, 2010). Pri hodnotení potenciálu územia pre turizmus môžeme vychádzať z jeho definície Svetovej organizácie turizmu, a teda turizmu ako *"súhrn aktivít osôb cestujúcich do miesta mimo ich obvyklého prostredia alebo bydliska po dobu kratšiu ako jeden súvislý rok za účelom trávenia voľného času, podnikania alebo za inými účelmi"*. Atraktivnosť cieľového miesta je teda jeho schopnosť vzbudiť záujem, pritaľhnuť návštevníkov a uspokojiť ich dopyt. Atraktivnosť je konkurenčnou výhodou daného cieľového miesta (Gúčik, 2020).

Posledným záväzným dokumentom usmerňujúcim priestorový rozvoj cestovného ruchu a investičnú činnosť je Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike vydaná v roku 2002 ministerstvom hospodárstva. Oproti predošlým vydaným dokumentom nekladie dôraz na mestské strediská a zahŕňa celé územie štátu, ktoré je rozčlenené na 21 regiónov cestovného ruchu. (Gregorová, 2015).

Pri vymedzení regiónov cestovného ruchu sa brali na zreteľ nasledujúce hľadiská, kritériá:

- podobnosť podmienok (prírodných, vytvorených) pre rozvoj cestovného ruchu,
- geograficko-prírodné hranice,
- spoločenský vývoj – historické vymedzenie územia, a analogické funkcie územia pre turizmus (i v zmysle potenciálu),
- určitá minimálna veľkosť územia,
- vnútorné väzby v rámci regiónu, ktoré sú silnejšie ako väzby smerom mimo územia regiónu,
- predpoklad stotožnenia sa miestnych aktérov s takto vymedzeným regiónom,
- spoločný prístup a infraštruktúra,
- spoločná turistická ponuka (Regionalizácia cestovného ruchu v SR, 2005).

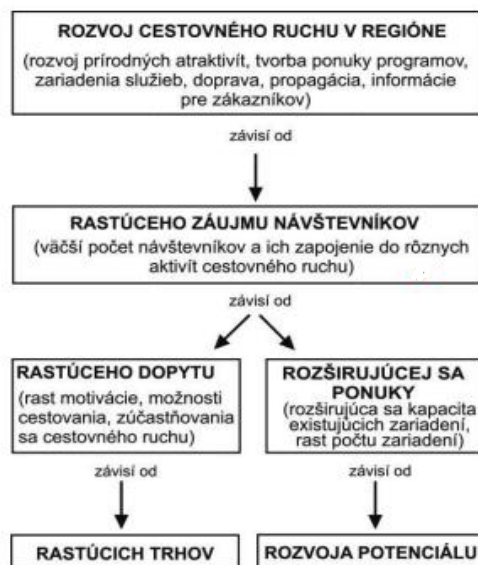
Región je podľa zákona teda územne vymedzený priestor na tvorbu a uskutočňovanie regionálnej a štrukturálnej politiky (Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja). Je to priestorovo-ekonomická jednotka, v ktorej sú racionálne rozmiestnené ekonomické a sociálne činnosti využívajúce miestne zdroje (prírodné, demografické, ekonomické) zamerané na uspokojovanie potrieb (Gúčik, 2010). Hranice regiónov boli stanovené tak, aby zahŕňali celé katastre obcí. Do úvahy sa bralo súčasné administratívno-správne členenie, hranice vyšších územných celkov, ale aj spontánna tvorba regiónov a fungujúca spolupráca v jednotlivých častiach Slovenska (Gregorová, 2015)

Región cestovného ruchu patrí do skupiny účelových regiónov a preto ho nemožno stotožniť s administratívno-správnym regiónom. Región cestovného ruchu je územie vhodné na rozvoj cestovného ruchu s prírodnými a kultúrohistorickými zdrojmi, ľudským a finančným kapitálom na rozvoj aktivít cestovného ruchu (Gúčik, 2020). Z hľadiska návštevníka je región cestovného ruchu identifikovateľnou územnou jednotkou vyvíjajúca marketingové aktivity na trhu, predovšetkým ponúka produkty a tiež organizuje podporu ich predaja. Žiadny z regiónov cestovného ruchu nie je homogénny z hľadiska potenciálu (Gúčik, 2012).

Regionálny rozvoj je podľa klasifikácie NUTS (Nomenclature des unités territoriales statistiques) definovaný ako súbor sociálnych, hospodárskych, kultúrnych a environmentálnych procesov a vzťahov, ktoré prebiehajú v regióne a prispievajú k zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti, trvalému hospodárskemu, sociálnemu a územnému rozvoju a k vyrovnávaniu hospodárskych a sociálnych rozdielov.

Základom špecializácie regiónu z hľadiska cestovného ruchu je jeho hlavná ponuka, a to sú organizované podujatia, infraštruktúrna vybavenosť, dopravná dostupnosť, miestne pracovné zdroje a finančný kapitál. Limitujúci faktor rozvoja cestovného ruchu v regióne je kapacita primárnej ponuky, jej funkcie a význam. Kapacita je daná napr. počtom denných návštevníkov (výletníkov) a počtom ubytovaných turistov (Gúčik, 2020). K základným faktorom regionálneho rozvoja ovplyvňujúcim ekonomický rast patrí práca, kapitál, technológie a inovácie. Z hľadiska cestovného ruchu sú významným faktorom regionálneho rozvoja aj prírodné zdroje (geomorfologické, klimatické, hydrologické a biogeografické) a antropogénne zdroje (kultúrno-historické), ktoré tvoria významnú zložku ponuky (produktu) cestovného ruchu (Gúčik, 2012).

Obrázok 1: Činitele ovplyvňujúce rozvoj cestovného ruchu v regióne

Zdroj: Patúš a kol., 1997

Tieto činitele pri správnom fungovaní a najmä v dobe konania väčších podujatí zabezpečujú rozvoj regiónu v mnohých oblastiach, nie len v cestovnom ruchu. Tieto vplyvy môžu byť okamžité, ako napríklad zvýšený počet prenocovaní návštevníkov v regióne, využívanie cateringových služieb, miestne zvýšenie cien v čase konania podujatí; alebo dlhodobé, kedy sa podujatie vedie k dlhodobým investíciám, ako je výstavba súvisiaca s dopravou, celkový nárast ubytovacej kapacity, rozšírenie služieb cestovného ruchu a pod. (Micháľková, 2023). Mnohí odborníci upozorňujú, že okamžitý ekonomický dopad udalosti závisí od množstva návštevníkov a výdavkov spojených s návštevou podujatia. Ponuka destinácie by teda mala podnecovať turistov, aby zostali v destinácii aj po skončení podujatia alebo počas roka aj na viac dní.

Cieľom regionálneho rozvoja je rast regionálneho dôchodku na obyvateľa regiónu, udržanie a zlepšovanie kvality života obyvateľov, minimalizácia nákladov z medziregionálnej výmeny, ktoré vstupujú do tvorby produktu regiónu, zvyšovanie zamestnanosti v regióne, konverzia ekonomickej štruktúry regiónu, rast priemerného zárobku obyvateľov v regióne. Faktorom regionálneho rozvoja je aj cestovný ruch (Gúčík, 2012).

Regionálny rozvoj v konkrétnych podmienkach nemusí byť rovnomerný a často je spojený s rôznymi sociálnymi, ekonomickými, kultúrnymi, infraštruktúrnymi nerovnosťami. Ide o spoločensky nežiaduce negatívne javy – disparity. V Európskej únii sa najčastejšie uvádzajú tri skupiny regionálnych disparít, a to sú:

- ekonomické - rozdiely v kvalite a kvantite výstupov regiónu, merajú sa veľkosťou HDP na človeka, daňovými príjmami, odvetvovou štruktúrou,
- sociálne - týkajú sa príjmov a životných podmienok obyvateľov – napr. miera nezamestnanosti, regionálne príjmy na obyvateľa,
- územné - súvisia s odlišnými geografickými a prírodnými podmienkami, s veľkosťou regiónu, hustota osídlenia, dopravnou dostupnosťou, vzdialenosťou od dopytových trhov a pod. (Výrostková, 2010)

Stupeň rozvoja regiónu je možné určiť na základe ekonomického rastu. Ekonomický rast sa vyjadruje objemom reálneho hrubého domáceho produktu v danom období, ktorý musí byť väčší ako v predchádzajúcom období (Lisý, 2016).

Gúčík (2020) uvádza, že na to, aby sa mohol v regióne rozvíjať cestovný ruch, treba vzhľadom na jeho potreby budovať nadväznú ekonomickú činnosť zabezpečujúcu činnosť podnikov cestovného ruchu, napr. doprava, stavebná výroba, obchod, potravinársky priemysel a pod. Ďalej sú to činnosti nadväzujúce na rozvoj cestovného ruchu, napr. výroba a predaj spomienkových predmetov, komunálne služby, služby poisťovní a peňažných ústavov, bezpečnostné služby. Technickú infraštruktúru, ako je zásobovanie vodou a plynom, verejné komunikácie, kanalizácia, elektrifikácia, telekomunikácie a pod. Ďalej uvádza sociálnu infraštruktúru, ako je bytový fond, predškolské a školské zariadenia, zdravotnícke, kultúrno-osvetové, športovo-rekreačné zariadenia a pod.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu má predovšetkým navrhnúť riešenia hlavných otázok súčasnej situácie a ďalšieho napredovania cestovného ruchu na území Slovenska. Hlavnými odvetvami cestovného ruchu podľa Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, na ktoré sa zameriava prevažná časť pozornosti a ktoré je potrebné v najbližšom období podporiť a rozvíjať sú mestský a kultúrny cestovný ruch, kúpeľný a zdravotný cestovný ruch, zimný cestovný ruch, letná horská a vodná turistika, vidiecka turistika a agroturistika. Tieto odvetvia predstavujú mimoriadny potenciál pre rozvoj cestovného ruchu, preto je potrebné predstaviť zákazníkom jednotlivé mestské celky a osídlenia s ich charakteristickou architektúrou, kultúrou, históriou, zvykmi, folklórom, remeslami či

gastronómiou. Mimoriadne dôležité sú taktiež rôzne kultúrne podujatia, festivaly, jarmoky, ako aj predstavenia kultúrneho dedičstva zapísaného do zoznamu UNESCO, hrady a zámky, ktorým rekonštrukcia a modernizácia dáva jedinečný potenciál pre ubytovanie návštevníkov (Gujdová, 2013).

Cestovný ruch ako faktor regionálneho rozvoja regiónu (cieľového miesta) cestovného ruchu:

- ovplyvňuje tvorbu nových pracovných miest pre miestne zdroje práce vtedy, ak sa zamestnáva obyvateľstvo z miestnych zdrojov. Tým sa zastavuje pokles rezidentov, ktorí v dôsledku nedostatku pracovných príležitostí zvyčajne migrujú za prácou do iných regiónov,
- ovplyvňuje zárobnú situáciu rezidentov, stimuluje jeho dopyt, vytvára príležitosti pre podnikateľské aktivity, aktivuje rozvoj poľnohospodárskej výroby, remesiel, obchodu a tým zlepšuje ekonomické a sociálne pomery rezidentov,
- stimuluje rozvoj technickej infraštruktúry – zásobovanie pitnou vodou, budovanie vodovodu, kanalizácie, budovanie cestnej siete a pod. Zlepšuje sa starostlivosť o životné prostredie, výstavba zdravotníckych, kultúrno-osvetových a iných zariadení, zlepšuje sa kvalita života,
- je zdroj príjmov a tvorby hodnoty, multiplikačného efektu na nadväznú odvetvia a v dôsledku ekonomickej špecializácie regiónu na cestovný ruch aj faktor podpory medziregionálnej kooperácie,
- má pozitívny priamy a sprostredkovaný vplyv na tvorbu a rast hrubého domáceho produktu regiónu a vplyvom rozvoja príchodového cestovného ruchu aj na devízové zhodnocovanie služieb cestovného ruchu (Gúčik, 2020).

Aby boli účinky cestovného ruchu v regionálnom rozvoji priaznivé, treba jeho rozvoj koordinovať. To je úlohou verejnej správy na rôznych úrovniach.

Celoštátna úroveň :

- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
- Rada vlády pre regionálnu politiku a dohľad nad štrukturálnymi operáciami
- Úrad vlády SR (koordinuje finančné prostriedky z fondov EÚ)

- Slovenská agentúra pre cestovný ruch -SACR
- Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania – NARMSP (Gúčík, 2012).

Regionálna a miestna úroveň:

- Samosprávny kraj (všestranný rozvoj svojho územia)
- Obce a mestá (všestranný rozvoj svojho územia)
- Regionálne rozvojové agentúry
- Regionálne poradenské, inovačné, informačné a podnikateľské centrá
- Regionálne organizácie cestovného ruchu (Gúčík, 2012).

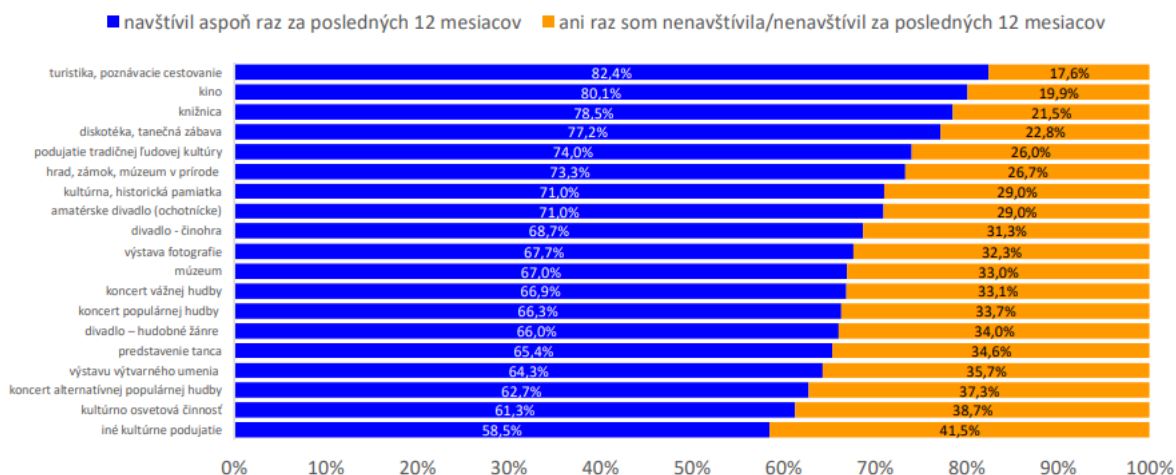
Limitujúce faktory rozvoja cestovného ruchu v regiónoch Slovenska:

- nekvalitná a nedostatočná infraštruktúra cestovného ruchu
- nerozvinuté služby
- nedostatok profesionálov a odborníkov pre riadenie rozvoja cestovného ruchu a pre riadenie zariadení
- absencie marketingových koncepcií rozvoja SR a jeho regiónov ako európskych cieľových miest
- nízka úroveň partnerstva medzi zainteresovanými na rozvoji cestovného ruchu
- obmedzené finančné zdroje na rozvoj podnikania
- nedostatok regionálnych projektov zameraných na tvorbu produktu cestovného ruchu
- nedostatok finančných zdrojov na údržbu a obnovu kultúrneho dedičstva
- nedostatočné využívanie nových informačných technológií v cestovnom ruchu (Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov).

Národné osvetové centrum v roku 2019 uskutočnilo prieskum zameraný na miestnu a regionálnu kultúru. Jednou z hlavných príčin výskumu bolo zistiť vzťah medzi celoslovenskou a miestnou konzumáciou kultúry v jej jednotlivých oblastiach a ktoré kultúrne potreby sú najviac uspokojované na regionálnej úrovni.

Regióny s najvyšším podielom návštevnosti regionálnych kultúrnych podujatí alebo inštitúcií sú Spiš, Gemersko-malohontský (Rimavská Sobota, Rožňava, Revúca) a Liptovsko-oravsko-turčiansky región. Najnižší záujem o miestnu kultúru zaznamenali v Trnavskej, Bratislavskej (efekt kultúrnej gravitácie mesta Bratislava) a Žilinskej župe.

Graf 1: Graf porovnania regionálnej návštevnosti kultúrnych podujatí a inštitúcií

Zdroj: Kvantitatívny prieskum Národného osvetového centra 2020: Vzťah medzi miestnou a celoslovenskou kultúrnou spotrebou, dostupné na : <https://www.nocka.sk/o-nas/vyskum-a-statistika/>

Ak vezmeme do úvahy len ľudí, ktorí sa v rámci jednotlivých segmentov kultúry aspoň raz za posledných 12 mesiacov zúčastnili na nejakej kultúrnej aktivite, tak vidíme, že každá jedna je minimálne na 60% pokrývaná možnosťami, ktoré poskytujú miestne zdroje kultúry. Najväčší podiel návštevníkov kultúrnych podujatí a inštitúcií z regionálnych zdrojov je v oblasti poznávacieho cestovania (82%) a filmového umenia (80%). Ďalej sa umiestnili aktivity spojené s tanečnou a ľudovou zábavou, hrady a zámky a návštevníci historických pamiatok. Najmenší podiel, trochu prekvapujúco, získala kultúrna osvetová činnosť (61%). Priemerná saturovanosť kultúrnych potrieb z lokálnych zdrojov dosahuje teda na Slovensku 70% z tých celkových.

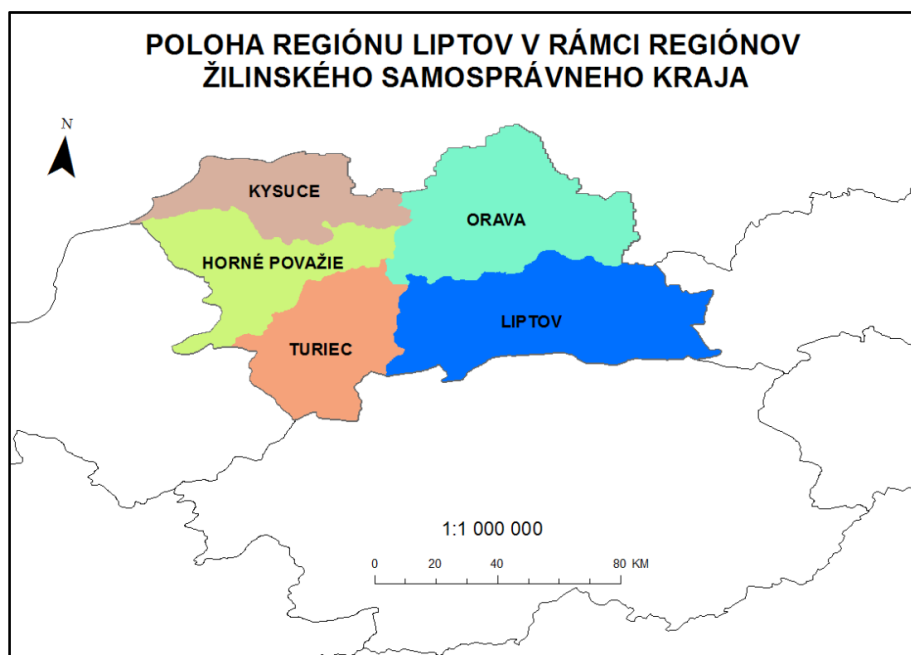
Z tohto prieskumu môžeme zhodnotiť, že potreba miestneho obyvateľstva po lokálnych regionálnych podujatiach je na Slovensku pomerne vysoká. Podpora a rozvoj regiónu, regionálnych kultúrnych inštitúcií a inštitúcií cestovného ruchu

1.4 Charakteristika regiónu Liptov

Región Liptov je situovaný na severe stredného Slovenska. Časť jeho severného ohraničenia tvorí zároveň aj štátnu hranicu s Poľskom. Liptov patrí do Žilinského kraja. Susedí s regiónmi Orava na severozápade, Turiec na západe, Horehronie na juhu a región Tatry na východe Slovenska. Vyznačuje sa množstvom prírodných krás, pamiatok a najmalebnejšou prírodou na Slovensku.

Zo severu krajiny ho ohraničuje Veľká Fatra, hrebeň Chočských vrchov a hrebeň Západných Tatier. Južnú hranicu Liptova tvorí hrebeň Nízkych Tatier, jeho západnú hranicu tvorí hrebeň Veľkej Fatry. Známa a populárna scenéria nie len pre návštevníkov je pohľad na vysokotatranský štít Kriváň. V Liptove pramenia rieky Čierny a Biely Váh, ktorých sútokom vzniká najdlhšia slovenská rieka Váh.

Obrázok 2: Poloha regiónu Liptov v rámci regiónov Žilinského kraja

Zdroj: <https://slovakregion.sk/zilinsky-kraj>

Región Liptova sa rozkladá na ploche 1970 km² a nachádza sa vo východnej a západnej časti Liptovskej doliny známej tiež ako Dolný a Horný Liptov. V centrálnej časti regiónu je umelá vodná nádrž Liptovská Mara s rozlohou 21 km². V súčasnosti je Liptov najväčším regiónom Žilinského samosprávneho kraja, skladá sa z okresov Liptovský Mikuláš a Ružomberok. Jeho 133 000 obyvateľov žije v 3 mestách a 74 obciach.

Vďaka unikátности prírodných zaujímavostí a kultúrno-historickým pamiatkam patrí Liptov k najatraktívnejším oblastiam Slovenska. Väčšina jeho územia je hornatá, bohatá na lesy a prírodné útvary. Tieto významné prírodné úkazy sa nachádzajú v troch národných parkoch, a to v Tatranskom národnom parku, Národnom parku Nízke Tatry a Národnom parku Veľká Fatra. Turistov každoročne láka množstvo turistických a cyklochodníkov naprieč regiónom. K atraktivite prostredia pridávajú aj niekoľko sprístupnených jaskýň pre návštevníkov, napr. Demänovská jaskyňa Slobody, Ľadová jaskyňa, Važecká jaskyňa a Stanišovská jaskyňa.

Slovenská agentúra cestovného ruchu (SACR) na svojom portáli Slovakia travel uvádza najnavštevovanejšie turistické kultúrne, prírodné a zábavné lokality v regióne Liptov. Turisti v zimnom období najčastejšie navštevujú lyžiarske strediská Jasná Nízke Tatry a Malinô Brdo. V letnom období využívajú služby termálnych parkov Bešeňová a zábavného vodného parku Tatralandia v Liptovskom Mikuláši. Tento región je známi aj svojím kultúrnym dedičstvom a historickými pamiatkami. Medzi tieto lokality patrí skanzen Vlkolínec, ktorý je zapísaný v zozname kultúrneho svetového dedičstva UNESCO, rovnako významné je aj Múzeum Liptovskej dediny v Pribyline alebo najväčší artikulárny drevený kostolík v obci Svätý križ. Liptov má bohatú tradíciu kultúry a folklóru. Nie len v minulosti, ale aj v súčasnosti cítiť v tomto regióne silný odkaz tradícií, ľudovej kultúry a umenia. Dôkazom toho je aj pretrvávajúci záujem a tradícia každoročne organizovaného Folklórneho festivalu Východná, ktorý na Slovensku priťahuje tisíce návštevníkov z celej Európy.

Z hľadiska cestovného ruchu je Liptov pomerne atraktívny a populárny región na Slovensku. Na území pôsobí v súčasnosti Oblastná organizácia cestovného ruchu Región LIPTOV. Jej hlavnými cieľmi je zabezpečovanie trvalo udržateľného rozvoja a propagácia cestovného ruchu regiónu Liptov s cieľom prilákať na Liptov viac turistov a stať sa lídrom na trhu horského cestovného ruchu na Slovensku. Rovnako sa usiluje o prepojenie stredísk cestovného ruchu a turistické atrakcie prostredníctvom rôznych foriem dopravy v regióne Liptov. Zakladateľmi oblastnej organizácie musia byť podľa §14 zákona 91/2010 podnikateľské subjekty a minimálne päť obcí. V prípade OOCR sú zakladateľmi najväčší hráči verejnej aj súkromnej sféry. Zakladateľské podnikateľské subjekty sú centrá cestovného ruchu GINO Paradise Bešeňová, Aquapark Tatralandia, Ski & Bikepark Ružomberok a Kúpele Lúčky. Verejný sektor zastupujú opäť mestá Ružomberok, Liptovský Mikuláš a Liptovský Hrádok, ku ktorým sa pripojili obce Bešeňová a kúpeľné mesto Lúčky.

Členom OOCR je v súčasnosti aj Klaster Liptov - združenie cestovného ruchu je združením právnických osôb založené s víziou vybudovať z Liptova európsky rozpoznateľnú destináciu cestovného ruchu a so strategickým cieľom zvýšenia návštevnosti regiónu Liptov. Zakladajúcimi členmi klastra sa za samosprávu stali Liptovský Mikuláš, Ružomberok a Liptovský Hrádok. Ďalšími zakladajúcimi členmi sú strediská cestovného ruchu : Jasná Nízke Tatry, Aquapark Tatralandia, Thermal Park Bešeňová a Skipark Ružomberok. Hlavným poslaním klastra je spoločne koordinovať, plánovať a marketingovo podporovať rozvoj cestovného ruchu v Liptove. Klaster Liptov sa spolupodieľa na organizácii destinačného manažmentu v regióne Liptov a úzko spolupracuje s Oblastnou organizáciou Región LIPTOV. Klaster LIPTOV zabezpečuje služby pre OOCR Región LIPTOV. Klaster sa o zviditeľňovanie regiónu snaží niekoľkými marketingovými spôsobmi. Dôležité aktivity sú prezentácie na veľtrhoch cestovného ruchu, nie len na Slovensku ale aj v zahraničí. Taktiež sa zúčastňuje na infocestách organizovaných agentúrami cestovného ruchu pre zahraničných novinárov. Stále významnejšie postavenie vo zviditeľňovaní destinácie predstavuje internet. Združenie prevádzkuje dve internetové stránky . Jedna zo stránok sa prezentuje tzv. Business – to – Business (B2B) marketingom prostredníctvom stránky www.klasterliptov.sk. Táto slúži na informovanie členov Klastru, odbornú verejnosť a partnerov Klastra Liptov. Ďalšia stránka sa prezentuje tzv. Business – to – Customer (B2C) marketingom prostredníctvom stránky www.visitliptov.sk. Tá naopak prezentuje Liptov pre širokú verejnosť a zároveň slúži na predaj aktuálnej ponuky členov združenia. Dôležitým produktom na podporu cestovného ruchu na Liptove je tzv. Liptov Region Card. Jedná sa o kartu, na základe ktorej dostane návštevník zľavu na poskytované služby v podnikoch a ubytovacích zariadeniach, ktoré sú členmi Klastra Liptov. Takéto zariadenia je možné spoznať podľa okrúhlej nálepky, ktorá je na to priamo určená. Spolu s vybavenou kartou, ktorú ide získať zadarmo či za menší poplatok, návštevník dostáva tlačeneho sprievodcu Liptovom.

Rovnako ako na celom Slovensku, aj Liptov negatívne zasiahla pandémie a pokles návštevníkov. Štatistický úrad Slovenskej republiky zverejnil vývin návštevnosti regiónu Liptov vplyvom pandémie COVID-19.

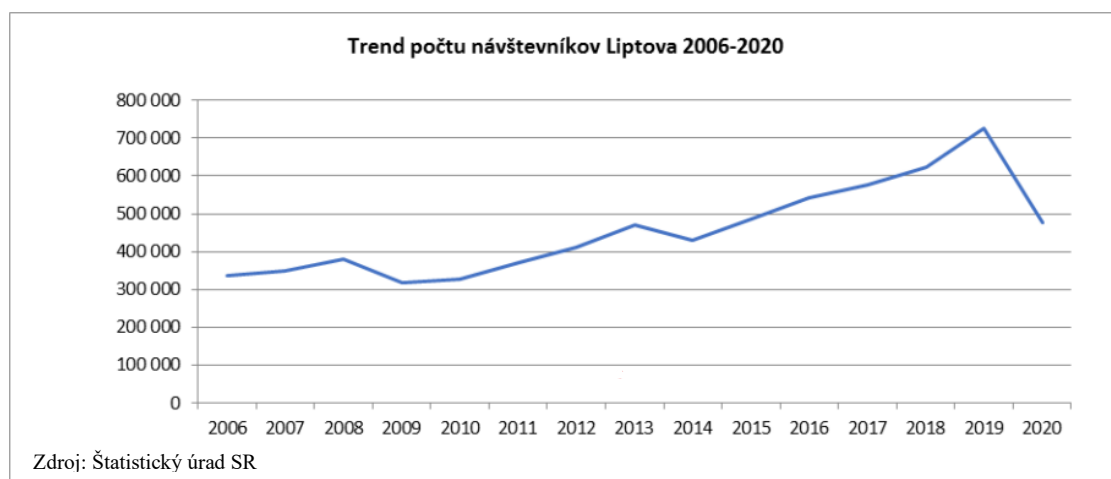
Tabuľka 1: Návštevnosť regiónu Liptov v rokoch 2019-2020

Štatistické porovnanie	Návštevníci						Trend v %		
	2020 vs 2019	2019			2020			návštevníci spolu	domáci návštevníci spolu
Spolu		domáci návštevníci	zahraniční návštevníci	Spolu	domáci návštevníci	zahraniční návštevníci			
SR	6,432,934	3,957,840	2,475,094	3,210,043	2,356,032	854,011	-50.10	-40.47	-65.50
ZA kraj	1,315,559	899,302	416,257	815,895	603,874	212,021	-37.98	-32.85	-49.06
LM	537,426	362,307	175,119	353,893	249,468	104,425	-34.15	-31.14	-40.37
RK	187,221	110,610	76,611	124,116	85,749	38,367	-33.71	-22.48	-49.92
Liptov spolu	724,647	472,917	251,730	478,009	335,217	142,792	-34.04	-29.12	-43.28

Zdroj: Štatistický úrad SR

V roku 2020 navštívilo Liptov 478 009 návštevníkov (o 246 638 návštevníkov menej), čo predstavuje pokles o 34 % v porovnaní s rokom 2019. Počet prenocovaní dosiahol 1 432 563 čo je o 570 384 prenocovaní menej ako v roku 2019, čo predstavuje pokles počtu prenocovaní o 28,5 % v porovnaní s rokom 2019. Pokles počtu návštevníkov a prenocovaní v roku 2020 bol na Liptove nižší ako celoslovenský priemer - 50 % v počte návštevníkov a - 44,7 % v počte prenocovaní a zároveň nižší ako vo Vysokých Tatrách, kde bol pokles prenocovaní o – 34 % . Priemerná dĺžka pobytu v regióne sa zvýšila na 3 dni. Poklesol aj počet lôžok o 1 406 lôžok, čo predstavuje pokles o 9 %.

Graf 2: Graf trendu počtu návštevníkov Liptova v rokoch 2006-2020

„Podľa údajov štatistického úradu sme si medziročne výrazne polepšili, prenocovania za rok 2022 predstavovali 1 721 649, pričom takto pred rokom to bolo len 1 014 269. Do predpandemických čísel ešte máme čo doťahovať. Najviac hostí sa ubytovalo v okrese Liptovský Mikuláš, kde návštevníci vyhľadávali najmä horské stredisko Jasná, vodný park Tatralandia a komplex atrakcií a prírodných krás najmä v Demänovskej, Jánskej, Žiarskej

ako aj Prosieckej či Kvačianskej doline. Veľmi významnú časť prenocovaní za rok dosahuje pravidelne obec Demänovská Dolina.“, vyjadril sa predseda predstavenstva Oblastnej organizácie cestovného ruchu REGION LIPTOV Ján Blcháč v tlačovej správe.

Môžeme skonštatovať, že región Liptov sa postupne zotavuje z pandémie a v budúcnosti bude naďalej napredovať, rásť a rozvíjať cestovný ruch a subjekty v tomto priemysle.

2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zhodnotiť dopad realizácie folklórneho festivalu Východná na regionálny cestovný ruch a jeho prínosy pre oblasť. Zaoberá sa poskytnutím uceleného pohľadu na vplyv folklórneho festivalu Východná na regionálny cestovný ruch a poslúži ako základ pre ďalšie diskusie o tom, ako môže festival ďalej prispieť k rozvoju oblasti. Parciálne sa bakalárska práca zameriava na:

- Charakteristiku kultúrneho cestovného ruchu a jeho pozíciu v cestovnom ruchu na Slovensku,
- Preskúmanie spoločenského a kultúrneho vplyvu festivalu na miestnu komunitu a región,
- Navrhovanie možností ďalšieho rozvoja folklórneho festivalu Východná, aby sa zvýšil jeho prínos pre regionálny cestovný ruch,
- Hodnotenie dopadov festivalu na miestne podniky a služby v oblasti.

Objektom skúmania bol Folklórny festival Východná, ktorý je najvýznamnejší a najväčší folklórny festival na Slovensku. Každoročne sa festival koná prvý júlový víkend a ponúka návštevníkom štyri dni plné ľudového umenia a zábavy. Pri písaní bakalárskej práce sme využívali rôzne metódy skúmania. V teoretickej časti práce sme využívali metódu rešerže a obsahovej analýzy dostupnej slovenskej a zahraničnej literatúry. Ako zdroje informácií sme použili rôzne tlačené knižné a elektronické publikácie, odborné články, dokumenty, Štatút FFV a zákony týkajúce sa danej problematiky bakalárskej práce. Pri spracovávaní týchto zdrojov v teoretickej časti bakalárskej práce sme použili syntézu a metódu opisu pri definovaní pojmov ako je cestovný ruch, kultúrny cestovný ruch a regionalizácia. Tie nám poskytli základ pre teoretické východiská týkajúce sa vplyvu vybraného podujatia na cestovný ruch v regióne, definície regiónu ako cieľovej destinácie pre návštevníkov a prepojenie cestovného ruchu s regionálnym rozvojom. Pri spracovávaní informácií o popularite kultúrnych podujatí sme využili ako sekundárny zdroj kvantitatívny prieskum Národného osvetového centra z roku 2020: Vzťah medzi miestnou a celoslovenskou kultúrnou spotrebou. Poznatky o návštevnosti regiónu Liptov sme získali z portálu Štatistického úradu SR. Teoretické poznatky majú významnú úlohu pri skúmaní vplyvu folklórneho festivalu Východná na regionálny cestovný ruch. Úlohou teoretických poznatkov je priblíženie témy a pomoc s porozumením a interpretáciou získaných dát, ako

aj s vytvorením teoretického rámca, ktorý pomôže vysvetliť príčiny a dôsledky vplyvu festivalu na miestnu ekonomiku a spoločnosť. Tieto poznatky sme následne aplikovali do praktickej časti, kde sa nachádzajú výsledky práce a návrhy na zlepšenie a skvalitnenie podujatia a pohodlia návštevníkov. V praktickej časti sme využili metódy analýzy informácií získaných z rôznych sekundárnych zdrojov, ktoré nám pomohli zhodnotiť rôzne aspekty festivalu a ich vplyv na efektívnosť samotného festivalu aj okolia. K tomu nám pomohli aj sekundárne údaje z prieskumov Národného osvetového centra: Očami jeho účastníkov z roku 2019 a prieskum o popularite festivalov na Slovensku rovnako z roku 2019. Pri vypracovaní bakalárskej práce boli pre nás prínosom aj poznatky získané vlastným pozorovaním počas osobnej účasti na Folklórnom festivale Východná. Tie sme využili aj v úvode empirickej časti, ktorá sa týkala všeobecnej charakteristiky a základných atribútov FFV. Nápomocný nám bol aj oficiálny portál Národného osvetového centra ako organizátora FFV s rovnomenným názvom folklornyfestivalvychodna.sk. V empirickej časti sme sa následne venovali porovnávaniu ubytovacích zariadení v obci Východná a vo vybraných okolitých obciach. Pri zbieraní dát sme využili informácie z rôznych rezervačných online portálov ponúkajúcich ubytovanie v danej lokalite ako napr. booking.com, megaubytovanie.sk, hauzi.sk a travelguide.sk. Sústredili sme sa najmä na kapacitné výkony týchto zariadení a na porovnávanie ponuky cien počas jednotlivých sezón a počas konania samotného festivalu Východná. Súčasťou výsledkov práce bol aj prieskum prostredníctvom dopytovania vykonaný pomocou online dotazníka. Celkom sa na dotazníku zúčastnilo 67 respondentov z rôznych častí Slovenska a v rôznej vekovej kategórii. Dotazník bol zameraný na celkovú spokojnosť návštevníkov s festivalom, riešenie otázky ubytovania a na náklady návštevníka spojené s účasťou na festivale. Dotazník obsahoval časť so sociálno-demografickými otázkami o všetkých respondentoch, vďaka ktorým sme mali lepšiu predstavu o ich stave, veku a pôvode. Cieľom dotazníka bolo zamerať sa na respondentov, ktorý sa aspoň raz zúčastnili festivalu Východná. Na základe toho sme vyseletovali respondentov, ktorí odpovedali, že sa festivalu zúčastnili. Ich sa ďalej týkali otázky ako: Akým spôsobom ste riešili ubytovanie počas účasti na festivale? Aké boli Vaše priemerné náklady na deň? Využili ste kyvadlovú dopravu alebo výnimočné zastavenie rýchlíkov v stanici Východná? Čo by ste odporúčali organizátorom zlepšiť? Využívali ste služby priamo v obci Východná? Prijali by ste možnosť zvýšenia ubytovacích kapacít v obci? A iné. Respondentov, ktorí odpovedali, že sa festivalu nezúčastnili, sme sa pýtali, prečo je to tak. Celý obsah a znenie dotazníka sa nachádza v prílohe č. 1. Obsahom výsledkov sú aj návrhy na zlepšenie a organizáciu festivalu.

Spracovaním tejto bakalárskej práce sme chceli zdôrazniť prispievanie kultúry k rozvoju krajiny a spoločnosti. Taktiež upozorňujeme na dôležitosť zachovávaní ľudovej kultúry a jej využitie aj pre komerčné účely a to nie len v cestovnom ruchu. Myslíme si, že je dôležité pre spoločnosť uchovávať a propagovať folklór a tradície aj za hranicami našej krajiny. Veríme, že bakalárska práca môže byť prínosom pre čitateľov, organizátorov, partnerov a potencionálnych návštevníkov festivalu a regiónu Liptov.

3. Výsledky práce a diskusia

Najväčší folklórny festival na Slovensku Folklórny festival Východná je vrcholnou prehliadkou najlepších domácich a zahraničných folklórnych súborov a tradičnej ľudovej kultúry. Východná je obec v hornom Liptove pod Tatrami s typickou panorámou Kriváňa so zachovanou ľudovou architektúrou. Je tradičným miestom konania tohto jedinečného festivalu ľudového umenia.

Festival sa koná od roku 1953 v areáli amfiteátra pod holým nebom s výhľadom na obec začiatkom leta, zvyčajne počas prvého júlového víkendu. Členovia východnianskej národopisnej družiny Kriváň v tom čase uspeli na slávnostiach v Strážnici v Českej republike a rozhodli sa založiť podobnú tradíciu aj na Slovensku. Na prvých národopisných Slávnostiach piesní a tancov vystúpili folklórne skupiny z Východnej, Važca, Štrby, Liptovskej Tepličky, Liptovských Sliačov, Hladovky a Sihelného. V roku 1954 bol vybudovaný amfiteáter a rok nato sa z miestnych slávností stala okresná prehliadka. V roku 1956 získala celoslovenský charakter i nové pomenovanie Slávnosti vo Východnej. V rokoch 2006 – 2007 boli priestory letného amfiteátra z veľkej časti zrekonštruované.

Festival sa koná v rámci programov Medzinárodnej rady organizácií pre folklórne festivaly a ľudové umenie (C.I.O.F.F.). Medzinárodná rada organizácií pre folklórne festivaly a ľudové umenie je medzinárodná mimovládna organizácia (MVO) v oficiálnom partnerstve s UNESCO a je akreditovaná na poskytovanie poradenských služieb výboru Dohovoru UNESCO na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva. V roku 1970 Ministerstvo kultúry ČSSR poverilo organizáciou FFV Osvetový ústav v Bratislave (dnešné Národné osvetové centrum), ktoré je hlavným organizátorom aj v súčasnosti. Národné osvetové centrum je podľa zákona č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti kultúrno-osvetové zariadenie s celoslovenskou pôsobnosťou so všeobecným zameraním a vzniklo ako štátna príspevková organizácia Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Festival je financovaný najmä z rozpočtu Národného osvetového centra a z ďalších finančných prostriedkov (Štatút FFV).

Obec Východná vystupuje pod štatútom spoluorganizátora, hostiteľa a zakladateľa podujatia. Festival sa obsahovo zameriava na kultúrne dedičstvo Slovenska v podobe „tradičnej ľudovej kultúry a jej folklorizovaných prejavov“ (Štatút FFV 2023).

Ročne privíta v priemere 1 500 účinkujúcich a návštevnosť môže priemerne dosiahnuť aj 70 000 ľudí. Veľkolepý scénický program v divadle pod holým nebom počas troch festivalových dní dopĺňajú menšie programy, výstavy a sprievodné podujatia, ktoré pridávajú návštevníkom možnosť nechať sa vtiahnuť priamo do centra diania. Dominantu areálu tvorí 28 m vysoká vyhlídková veža Májka, z ktorej možno vidieť panorámu Vysokých, Západných, ako aj Nízkyh Tatier. Festival hostí aj tradičných ľudových remeselníkov, výrobcov a umelcov, ale aj množstvo interaktívnych a zábavných programov – tanečné, spevácke a hudobné programy, spevácke dielne, tvorivé remeselné programy a tiež programy pre deti.

Folklór a ľudové umenie má na Slovensku silné zastúpenie na celom území krajiny. Snaha o šírenie osvetu a podporu folklóru aj medzi širokou verejnosťou, ktorá sa bežne v súčasnosti na týchto živých prejavoch nepodieľa, a komercializáciu tradičnej ľudovej kultúry je na Slovensku značne novodobým trendom.

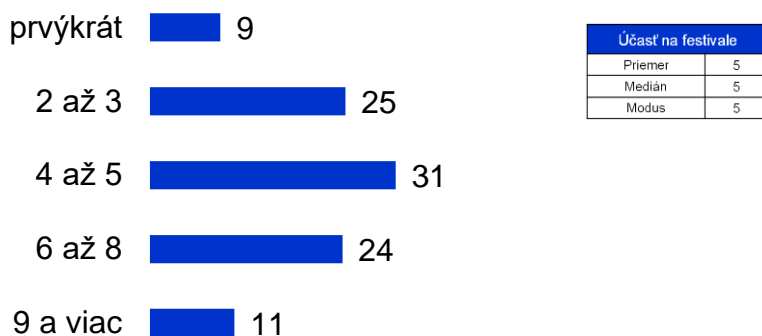
Niektoré prvky tradície, najmä ľudové remeslá, ľudová umelecká výroba a folklór, môžu transformáciou na atraktivity získať ekonomickú hodnotu, ale hrozí riziko, že sa zároveň bude oslabovať hodnota, ktorú mali pre spoločnosť. Tradície zostávajú „živé“ dovtedy, kým sú tvorené, tradované a rešpektované bez donútenia a nátlaku. „Živá“ tradícia je spojená s pamätaním si rituálov spoločnosti a ich rešpektovaním, s podieľaním sa na prenose „odkazu predkov“: so zachovávaním kultúrnej tradície ako celku alebo jej funkčných a aktualizovaných častí. V súčasnej kultúrnej situácii sa tradícia šíri novými spôsobmi, prenáša sa nielen priamym kontaktom, ale často je sprostredkovaná médiami (napr. relácia RTVS Zem spieva) (Novacká, 2021). V prípade Folklórneho festivalu Východná má televízia RTVS svoje zastúpenie. Pravidelne každoročne spolupracujú na prinášaní prenosu širokej verejnosti pri televíznych obrazovkách. Štáb RTVS má výlučne právo sprostredkovať televízny prenos z Veľkej scény v areáli amfiteátra vo Východnej.

Môžeme povedať, že na festivale Východná si takmer každý návštevník nájde to svoje. Je skutočne prístupný pre návštevníkov bez ohľadu na vek, sociálny status alebo región či krajinu, z ktorej pochádza. Primárne však najväčšiu časť návštevníkov tvoria ľudia úzko spojený s ľudovým umením a so silným vzťahom k folklóru. Jedná sa o členov rôznych speváckych, hudobných a tanečných folklórnych skupín z celého Slovenska, ktorý sa tomuto umeniu venujú či už na profesionálnej úrovni, alebo amatérsky vo svojom voľnom čase. Druhú najpočetnejšiu skupinu zvyčajne tvoria celé rodiny s deťmi, ktoré týmto spôsobom

strávia víkend sledovaním rôznych vystúpení pripravených organizátorom. Myslíme si, že táto cieľová skupina je tiež potencionálne najväčším nákupcom suvenírov, textilie s folklórnym motívom, cukroviniek pre deti a remeselných výrobkov nie len do domácnosti. Početné zastúpenie má aj cieľová skupina vo veku nad 50 rokov. Títo návštevníci sú často spätí s folklórom už od mladosti a zvyčajne si nenechajú uniknúť rozmanité programy folklórnych skupín. Mnohí autori sa vyjadrujú o FFV ako o “pútnickom mieste folklóristov.”

Niet pochyb o tom, že Folklórny festival Východná patrí medzi obľúbené kultúrne podujatia na Slovensku pre širokú spoločnosť. Stáva sa populárny stále v širšej verejnosti a láka návštevníkov kultúrnym programom, tradičnou gastronómiou a remeselným umením. Dokazuje to aj prieskum Národného osvetového centra (2019) Očami jeho účastníkov. Na otázku **-Plánovali ste Vašu účasť na festivale Východná 2019 vopred, alebo ste sa rozhodli spontánne?-** odpovedalo až takmer 90% účastníkov prieskumu z celkového počtu respondentov 504, že svoju účasť na festivale dlhodobo plánovali vopred. Pri otázke **-Koľkokrát ste sa už zúčastnili na festivale vo Východnej - vrátane tohto ročníka?-** respondenti uviedli, že vyše tretina všetkých zúčastnených na prieskume sa na festivale Východná zúčastnila viac ako šesťkrát, ďalšia tretina mala za sebou 4 až 5 úcastí. Nováčikov bolo na festivale 9%. V priemer na jedného návštevníka festivalu pripadlo 5 úcastí.

Graf 3: Koľkokrát ste sa už zúčastnili na festivale vo Východnej - vrátane tohto ročníka?

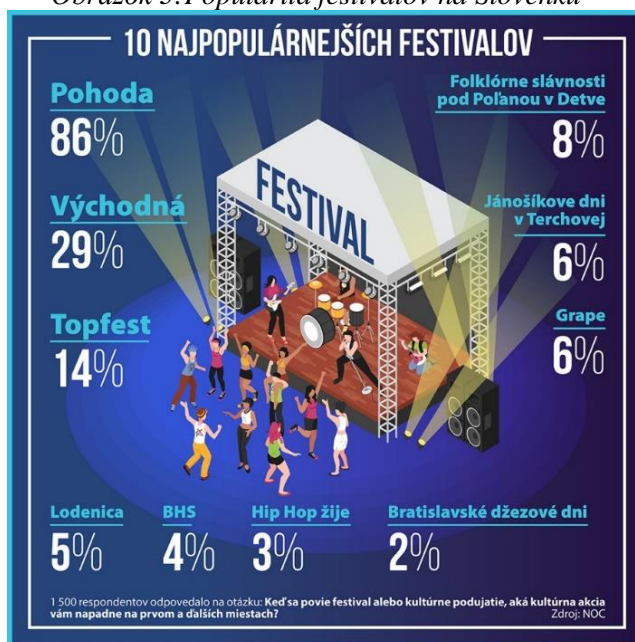

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Národné osvetové centrum očami jeho účastníkov 2019

Festivály sa každým rokom stávajú veľkolepejšími a stále populárnejšími podujatiami po celom svete. Silný marketing týchto eventov láka návštevníkov na množstvo sprievodných programov a služieb. Ako uvádza Národné osvetové centrum na svojom portáli mojeumenie.sk, na Slovensku vo svete festivalov dominuje hudba a folklór. Reprezentatívny prieskum z roku 2019 o popularite festivalov na Slovensku ukázal, že najznámejším a najpopulárnejším lídrom je festival Pohoda. Druhým najznámejším

festivalom je Východná, na ktorú si automaticky spomenulo až 29% opýtaných. Na treťom mieste sa umiestnil rockový festival Topfest (14%), ktorý sa koná každoročne na Zelenej vode pri Novom meste nad Váhom. Zaujímavé je, že v prvom desiatke festivalov sa nachádzajú len hudobné festivaly a folklórne slávnosti.

Obrázok 3: Popularita festivalov na Slovensku

Zdroj: Národné osvetové centrum, 2019

Tabuľka 2: Prehľad partnerov Folklorneho festivalu Východná

Spoluorganizátor	Obec Východná
	ÚEUV
Spolupracujúce inštitúcie	Liptovské kultúrne stredisko Oravské kultúrne stredisko
Exkluzívny partner	Šariš
Generálny partner	Stredoslovenská energetika
Hlavní partneri	Kofola Ryba Žilina Petra Toth
Partneri	Tatratea VESELY očná klinika 3. generácie Hesty 4ka Slovenská sporiteľňa Pavelka Záhradníctvo
Dopravní partneri	Železničná spoločnosť Slovensko Arriva
Hlavný mediálny partner	RTVS
Mediálni partneri	Zoznam.sk Pravé slovenské
Podporovateľ	Termostav Mráz

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obec Východná je známa predovšetkým ako dejisko najväčšieho folklórneho festivalu na Slovensku. Objekt amfiteátra je však verejnosti prístupný aj mimo konania tohto veľkolepého podujatia. Návštevníci môžu kedykoľvek obdivovať aj nádherné diela rezbárskeho umenia – drevené plastiky vystavené pod holým nebom sú stálou expozíciou prírodnej galérie. Okrem toho je amfiteáter vo Východnej populárnym miestom pre konanie rôznych kultúrnych podujatí, osláv a koncertov, ktoré prilákajú návštevníkov z celej krajiny. Mimo konania festivalu sa každoročne v amfiteátri Východná konajú Ovenálie-Celoslovenské ovčiarske slávnosti, ktoré v júni 2023 zahája XIV. Ročník. Je to podujatia pre všetkých priaznivcov ovcí, syra, mlieka a žinčice. Ďalej je amfiteáter vo Východnej známy aj vďaka konaniu veľkolepého koncertu slovenskej kapely IMT SMILE, ktorý má už niekoľkoročnú tradíciu a každým rokom sa môže pýšiť vypredaným amfiteátrom a návštevníkmi z celého Slovenska. Mnoho iných interpretov si vybralo amfiteáter vo Východnej ako miesto konania koncertu, napríklad aj speváčka Lucie Bílá, kapela Kandráčovci, folklórny spevák Štefan Štec, spevácka skupina Alexandrovci a iní. V mesiaci júl sa Východná opäť stáva centrom folklóru na festivale známom ako Rozhybkosti. Je to model vyučovania folklórneho tanca a hudby, ktorý kombinuje tradičné formy tanca a hudby s modernými pedagogickými a akademickými metódami. Lektormi festivalu Rozhybkosti sú etnológovia, etnochoreológovia, pedagógovia ľudového tanca a folklóru, absolventi VŠMU alebo Katedry etnológie a folkloristiky FF UKF v Nitre a dlhoroční folklóristi. To, že obec Východná žije kultúrou a folklórom značí aj to, že celá obec sa zapája do samotného diania FFV účasťou obyvateľov obce na slávnostnom sprievode obcou, ktorý je znamením oficiálneho otvorenia festivalu. Nechýba ani výzdoba celej obce v znamení a motívu festivalu Východná. Môžeme skonštatovať, že Východná je skutočne populárnym miestom konania kultúrnych, folklórnych aj moderných podujatí a návštevníci sa sem radi vracajú.

3.1. Zhodnotenie organizačných aspektov festivalu

3.1.1. Vstupné

Do nákladov pre návštevníka jednoznačne patrí okrem iného aj cena jeho vstupu. Vstupenky sú dostupné v predaji cez webovú stránku festivalvyhodna.sk alebo cez portál predpredaj.sk. V prípade predaja vstupeniek priamo na mieste počas konania festivalu sa môžu ceny prehodnotiť organizátorom a byť navýšené.

Deti vo veku do 6 rokov (vrátane) majú vstup do areálu a na všetky programy vstup zadarmo. Deti vo veku od 7 do 15 rokov (vrátane), držitelia karty ISIC,ITIC, Euro26, dôchodcovia, držitelia preukazu ZŤP a návštevníci s trvalým pobytom v obci Východná majú nárok na zľavnený vstup na programy Veľkej scény. Občania obce Východná majú nárok na vstup do areálu voľný na základe preukázania sa dokladom o trvalom pobyte.

Pri kúpe vstupenky majú návštevníci možnosť vybrať si z viacerých možných verzií vstupu. Pre každú kategóriu je možné zakúpiť si celý alebo zľavnený lístok podľa podmienok uvedených vyššie. Permanentku si návštevník zakúpi na vstup počas celého konania festivalu do areálu aj na programy Veľkej scény pre jednotlivca aj pre rodiny (2+1;2+2). Možnosť je dokúpiť si parcelové miesto v stanovom mestečku pre 2-miestny stan. Parcelové miesto si zakúpi len jeden z dvojice v stane. Pre ilustráciu a lepšiu predstavu vstupeniek a cien sa v prílohe č.2 nachádzajú tabuľky z FFV 2022.

Obrázok 4: Mapa areálu konania festivalu Východná

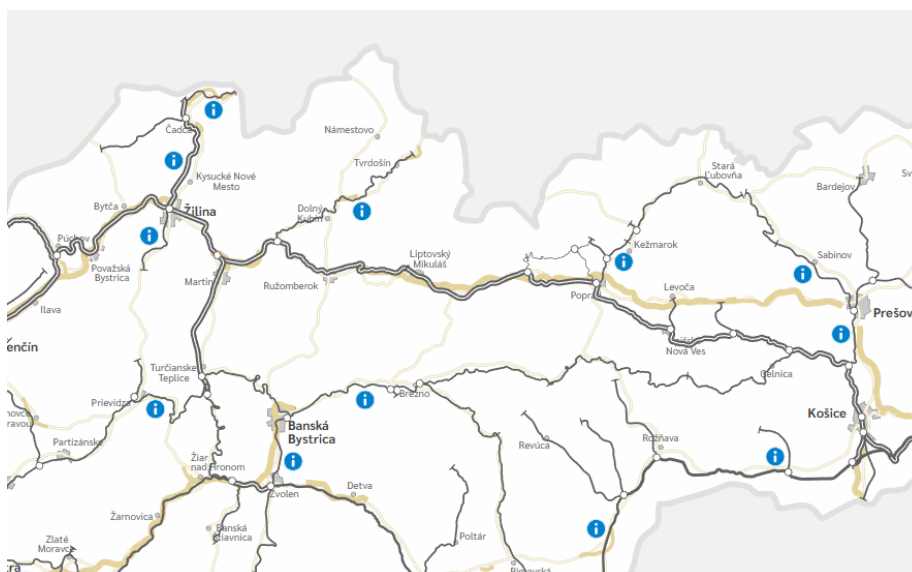
Zdroj: Národné osvetové centrum

3.1.2. Dopravná infraštruktúra

Pre každé cieľové miesto je dôležitá jeho komunikačná dostupnosť, t.j. vnútorné a vonkajšie napojenie na dopravnú sieť (Gúčík, 2010). Obec Východná sa nachádza vo východnej časti Liptova na juhozápadných svahoch Západných Tatier. Prechádza ňou cesta I. triedy 18 (I/18) v trase Žilina-Ružomberok-Poprad-Prešov-Michalovce. Jej dĺžka je 304 km. V úseku Žilina – Prešov vedie paralelne s diaľnicou D1. Obec Východná sa nachádza vo veľmi výhodnej lokalite dopravných sietí. Obec Východná sa nachádza rovnako na významnej železničnej trati expresu Tatran zo stanice Bratislava do stanice Košice cez dôležité dopravné uzly Trenčín-Žilina-Poprad.

V stanici Východná zastavujú len osobné vlaky vychádzajúce zo staníc Liptovský Hrádok a Štrba. Počas konania festivalu v spolupráci so Železničnou spoločnosťou Slovensko zastavujú v železničnej stanici Východná mimoriadne rýchliky na trati Bratislava-Košice. Podrobný rozpis mimoriadnych zastávok rýchlikov z FFV 2022 sa nachádza v prílohe č.3.

Obrázok 5: Zobrazenie diaľnice D1 a železnice na trase Žilina - Košice

Zdroj: doprava.ineko.sk dostupné na internete: <https://doprava.ineko.sk/mapa/zeleznice/layers=m,c1,cd&sm=s>

Folklorný festival vďaka partnerovi ARRIVA v rámci podpory a uľahčenia prístupovej dopravnej komunikácie zabezpečuje bezplatnú kyvadlovú dopravu pre návštevníkov zo železničnej stanice Východná v smere Amfiteáter (Garáže SAD) a späť v pravidelných intervaloch počas celého konania festivalu. Harmonogram kyvadlovej dopravy z FFV 2022 sa nachádza v prílohe č. 4.

Parkovanie pre návštevníkov festivalu zabezpečuje obec Východná a jej pracovníci. Pri areáli sa nachádzajú dve parkoviská pre verejnosť. Poplatky za parkovanie sa nachádzajú v tabuľke nižšie. Parkovacie miesta na príľahlej lúke nie je možné využívať návštevníkmi na stanovanie, napriek tomu ho mnohí účastníci okrem parkovania využívajú práve na tieto účely. Práve tým sa znižuje kapacita miest na parkovanie aj pre návštevníkov, ktorí sa zúčastnia festivalu napríklad len na jeden deň.

Tabuľka 3: Cenník poplatkov za parkovanie

Cena parkovania pre verejnosť	
Osobný automobil	2 €/deň
Autobus	10 €/deň

Zdroj: Národné osvetové centrum, cenník z FFV 2022

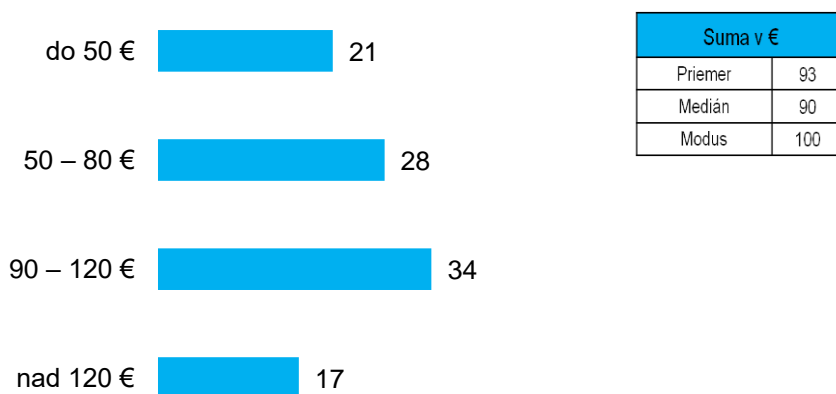
Pri rozhodovaní o návšteve akéhokoľvek podujatia, festivalu, koncertu a pod. je určite rozhodujúcim faktorom pre väčšinu potencionálnych návštevníkom okrem iného aj cena nákladov. Hovoriac o festivale vo Východnej, návštevník pri účasti počas viacerých dní musí brať do úvahy náklady na vstupenky, stravovanie v areáli, dopravu na festival, ubytovanie a prípadne nákupy suvenírov alebo remeselných výrobkov.

Na festivale Východná je každoročne vyhradený priestor pre gastrozónu, kde sa sústreďia stánky s občerstvením so širokou škálou jedál, nápojov a pochutín. Návštevník festivalu má možnosť vybrať si nie len medzi tradičnými slovenskými jedlami. Avšak, gastrozóna má aj nepriaznivé dôsledky tvorby veľkého množstva odpadu. Na festivale každý návštevník vyprodukuje zhruba viac ako pol kilogramu komunálneho odpadu. To je viac ako 14 ton neseparovaného odpadu, ktorý skončí následne na skládke. Pritom sa väčšia časť z neho dá ešte ďalej zhodnotiť. Až 40 percent odpadu z obdobných podujatí tvorí tzv. BRKO — biologicky rozložiteľný kuchynský odpad z gastrozóny. Preto sa organizátori snažia o ekologický prístup k tejto problematike napríklad aj asistovaným triedením odpadu, využívaním kompostovateľného riadu alebo zberom druhotných surovín.

Rastúce ceny surovín, materiálov a energií spôsobujú nárast cien jedál a nápojov, čo sa odzrkadľuje na nespokojnosti návštevníkov festivalu. Priamo v obci Východná sa nachádza jedna prevádzka pizzérie a tri samoobslužné predajne sietí Coop Jednota, Milk Agro a Spiš Market, kde môžu návštevníci festivalu využiť ich služby na občerstvenie a nákup potravín. Približne 1km od obce sa nachádza odpočívadlo Východná s reštauráciou Bereky u starej mamy, ktorá ponúka vhodné miesto na príjemný odpočinok a občerstvenie. Ďalšou alternatívou je využitie stravovacích zariadení v neďalekých obciach a mestách.

Účastníci prieskumu NOC Očami jeho účastníkov z roku 2019 odpovedali na otázku - **Odhadnite prosím, akú sumu miniete na festivale za občerstvenie, nákupy suvenírov a podobne.** Tretina účastníkov festivalu uviedla, že minula počas jeho trvania 90 až 120 Eur. Priemerná suma, ktorú návštevníci festivalu minuli počas jeho konania, je na základe ich deklarovanych výpovedí 93 Eur na jednotlivca. Najčastejšie uvádzaná suma (modus) bolo 100 Eur. Suma, ktorá bola pre polovicu zúčastnených už príliš vysoká (medián), bolo 90 Eur.

Graf 4: Odpovede na otázku: Odhadnite prosím, akú sumu miniete na festivale za občerstvenie, nákupy suvenírov a podobne.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Národné osvetové centrum očami jeho účastníkov 2019

Zvyšujúce náklady sa samozrejme netýkajú len návštevníkov, ale taktiež aj organizátorov a predajcov výrobkov. Každý stánok v areáli festivalu v rámci gastrozóny alebo stánky s predajom výrobkov a suvenírov musí spĺňať podmienky Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky ako aj podmienky organizátora. Možnosť umiestniť stánok v areáli konania festivalu získa predajca na základe rozhodnutia o pridelení/nepridelení predajného miesta na základe vyplnenej prihlášky.

Bežný poplatok za stánok a pojazdnú predajňu nachádzajúce sa v gastrozóne s predajom potravín a jedál, nealko nápojov a tabakových výrobkov za bežný meter s ohraničenou hĺbkou stánkov činí pre predajcu sumu 25,00 €/deň. Suma za predaj potravín a alkoholických a tabakových výrobkov predstavuje 50,00 €/deň. Za stánky a pojazdné predajne so sušeným ovocím, kávou a na mieste pripravovanými nealko nápojmi /bez predaja alkoholických nápojov/ sa účtuje poplatok v sume 20,00€/deň. Stánky nachádzajúce sa na priestranstve určenom pre stánky s predajom remeselných výrobkov, suvenírov, s potravinami, cukrárenskými výrobkami, stánky s ovocím a zeleninou, balóny, okuliare a ostatným spotrebným tovarom (obuv, textil a pod.) sú povinné platiť poplatok za prenájom v sume 15,00€/deň. Poplatok za stánky s ľudovou tvorbou predstavuje 4,00€/deň. Tieto sumy predstavujú poplatky za prenájom predajného miesta z roku 2022. Ďalšie poplatky za parkovanie zásobovacích áut, prívosov a pod. sa nachádzajú v prílohe č.5.

3.2. Analýza ubytovacích zariadení

Pri účasti na festivale Východná sú nie len návštevníci, ale aj organizátori festivalu nútení každoročne riešiť problém s ubytovacími kapacitami pre zamestnancov, organizačnú zložku, partnerov a účinkujúcich. Táto problematika pomerne závažným negatívnym spôsobom zasahuje aj do nákladov väčšiny návštevníkov festivalu. Potencionálny účastník má pri nákupe vstupenky možnosť rozhodnúť sa, či si zakúpi parcelové miesto v oficiálnom stanovom mestečku, alebo si ubytovanie zaobstará samostatne. Oficiálne stanové mestečko je v areáli festivalu dostupné len od roku 2019 a má obmedzenú kapacitu, ktorá ale nie je postačujúca pre kapacitu návštevníkov festivalu. Rozdiel medzi cenami permanentky bez parcelového miesta v stanovom mestečku a permanentky s parcelovým miestom je presne 10€. Tento problém mnoho návštevníkov následne rieši vytvorením kempingu na príľahlej lúke slúžiacej ako parkovisko. Stanovania týmto spôsobom je ale na vlastnú zodpovednosť návštevníka.

Ďalšou alternatívou je zaobstaranie si ubytovanie v ubytovacích zariadeniach buď priamo v obci Východná, alebo v neďalekých obciach, ktoré sa nachádzajú len niekoľko kilometrov od konania festivalu. Častokrát sú dokonca návštevníci nútení využiť ubytovacie zariadenia od Popradu až po Vysoké Tatry. Dopyt po ubytovaní počas festivalu Východná je natoľko vysoký, že kapacity v týchto ubytovacích zariadeniach bývajú naplnené aj rok vopred. Mnoho poskytovateľov ubytovania využije príležitosť vysokého dopytu na zvýšenie cien nocľahu. Ubytovanie vo vzdialenej obci však môže prispievať ku zvýšenému riziku dopravných nehôd. Návštevníci sú nútení dochádzať z miesta ubytovania na miesto konania festivalu automobilom, čo môže nezodpovedných vodičov viesť k bezohľadnosti a riskantnej jazde pod vplyvom alkoholu. Táto problematika vzdialeného ubytovania by mohla mnohých potencionálnych účastníkov festivalu aj odradiť od účasti z dôvodu nepohodlia, alebo ďalších nákladov na pohonné látky do áut a problémy pri dochádzaní na miesto festivalu.

V nasledujúcej tabuľke sa nachádza prehľad a analýza ubytovacích zariadení a ich kapacít priamo v obci Východná. Nachádza sa tu šesť zariadení s celkovou kapacitou 84 lôžok. Záujemca má možnosť vybrať si medzi viacerými subjektami poskytujúcimi prenájom celého objektu alebo len súkromného apartmánu.

Tabuľka 4: Prehľad ubytovacích zariadení v obci Východná

Názov ubyt.zariadenia	Celkový počet lôžok	Počet izieb	Cena			
Drevenica Miroslav Jurík	15 (3+4+8)	3	Cena/os/noc - letná sezóna			
			15€/os/noc (2- a viac nocí)			
			18€/os/noc (1noc)			
			Cena/os./noc - zimná sezóna			
			18€/os/noc (2- a viac nocí)			
			20€/os/noc (1 noc)			
			Silvester - 25€/os/noc			
			Cena/os./noc - počas konania festivalu			
			20€/os/noc			
			Privát Ján	12 (2+3+7)	3	17-57€/os/noc (závisí podľa počtu osôb)
Privát LEDOS	18 (2+3+4+6+3)	5	Cena/os./noc - letná sezóna			
			16€/os/noc (2- a viac nocí)			
			18€/os/noc (1 noc)			
			Cena/os./noc - zimná sezóna			
			18€/os/noc (2- a viac nocí)			
			20€/os/noc (1noc)			
			Silvester - 25€/os/noc			
			Cena/os./noc - počas konania festivalu			
			22€/os/noc			
			Privát SABAKA- Chalupa pod Kriváňom	19 (4+2+2+4+2+4+1)	7	Celoročne
15€/os/noc (min. 7 nocí)						
20€/os/noc (min. 2 nocí)						
25€/os/noc (min. 1 nocí)						
Počas konania festivalu						
33€/os/noc (min. 2 nocí)						
Holiday House	10 (2+1+7)	3				144€/objekt/noc
Chalupa pod lipou	10 (5+5)	2				Letná/zimná sezóna
						150€/objekt/noc (min. 4 nocí)
						Počas konania festivalu
			200€/objekt/noc (min. 3 nocí)			
	Spolu = 84 lôžok					

Zdroj: Vlastné spracovanie

Ako sme už spomínali, mnohí prevádzkovatelia ubytovacích subjektov zvýšia cenu nocľahu počas konania festivalu z dôvodu vysokého dopytu. V prípade Drevenice Miroslav Jurík sa tento nárast pohybuje zo sumy 15€ (počas letnej sezóny) až na 20€ počas festivalu, čo predstavuje nárast ceny o 33%. Privát Ledos si účtuje počas letnej sezóny sumu 16€/os/noc (2+ nocí), pričom táto suma vzrastie počas konania festivalu až na sumu 22€/os/noc. Najväčší nárast ceny/os/noc môžeme vidieť v prípade privátu Sabaka, kde pri porovnaní cien pri prenájme apartmánu na minimálne dvoch až šiestich noci vzrástla cena až o 13€, čo činí nárast o 65% sumy. Aj napriek týmto zvýšeným cenám sú návštevníci ochotní zahrnúť ich do svojich nákladov pri účasti festivalu.

Tabuľka 5: Prehľad ubytovacích zariadení v obciach Važec a Hybe

Názov ubytovacieho zariadenia			
Obec Važec	Počet lôžok	Počet izieb	Cena
Chalupa Alžbetka	12 (3+3+2+4)	4	Zimná sezóna
			16€/os/noc (min.2 noci)
			Letná sezóna
			17€/os/noc
Chata Važec	11 (4+4+3)	3	Celoročne
			26€/os/noc
			Silvester - 390€/objekt/noc
			Veľká noc - 290€/objekt/noc
Penzión Važec	20 (3+3+7+7)	4x apartmán	Letná sezóna
			1-izbový ap. - 30€/ap./noc
			2-izbový ap. - 52€/ap./noc
			Celoročne (okrem 23.12-2.1)
			1-izbový ap. - 30€/ap./noc
			2-izbový ap. - 52€/ap./noc
Apartmán Katarína	12 (4+4+4)	3	15€/os/noc
Vila Rhea	9 (3+3+3)	3x apartmán	38€/os/noc
			Cena/ap./noc - počas konania festivalu
			70€/ap./noc (min. 3 noci)
	Spolu celkom= 64		
Obec Hybe			
Názov ubytovacieho zariadenia	Počet lôžok	Počet izieb	Cena
Rodinná chata Hybe	12 (2+3+4+3)	4	180€/objekt/noc
Chalupa u Miška	10 (4+4+2)	3	140€/objekt/noc
Chata Lucka	18 (4+4+4+3+3)	5	Zimná sezóna
			13€/os/noc
			Letná sezóna
			15€/os/noc
Drevenica Hybe	10 (3+3+3+1)	4	Sezóna
			159€/objekt/noc
			Mimosezóna
			149€/objekt/noc
Chalet Medovka	6 (2+4)	2	350/objekt/noc
Chalet Dúška	9 (3+6)	2	380/objekt/noc
	Spolu celkom= 65		

Zdaj: Vlastné spracovanie

V predchádzajúcej tabuľke môžeme vidieť prehľad ubytovacích zariadení v obciach Važec a Hybe. Tieto susedné obce sa nachádzajú 7 km od obce Východná. Celkom sa tu nachádza jedenásť subjektov ponúkajúcich ubytovanie s celkovou kapacitou 129 lôžok. Chalet Medovka a Chalet Dúška sa nenachádzajú priamo v týchto obciach, ale 7 km od obce Východná na samote uprostred prírody, kde ponúkajú príjemný oddych v tichom prostredí. Môžeme povedať, že ceny v týchto obciach sa výrazne nelíšia od cien v obci Východná.

Napriek tomu vidíme značný rozdiel v tom, že len u jedného z jedenástich subjektov sme zaznamenali nárast ceny počas konania festivalu.

Ideálnym riešením v budúcnosti by bolo pre návštevníkov vytvorenie ubytovacích kapacít v blízkosti areálu festivalu. Tým by sa vhodným návrhom podľa nášho názoru je nadviazanie spolupráce s partnerom, ktorý by bol zodpovedný za vytvorenie, organizáciu a spravovanie stanového mestečka so zvýšenou kapacitou, akou disponovalo doteraz. Festival Východná a rovnako aj obec majú potenciál stať sa vhodným podujatím aj pre investorov, ktorých kapitál by mohol byť využitý na vytvorenie nových ubytovacích zariadení, apartmánov, penziónov a pod. Týmto by sa zvýšili ubytovacie kapacity v okolí a prispeli by k rozvoji regiónu a ku spokojnosti návštevníkov festivalu.

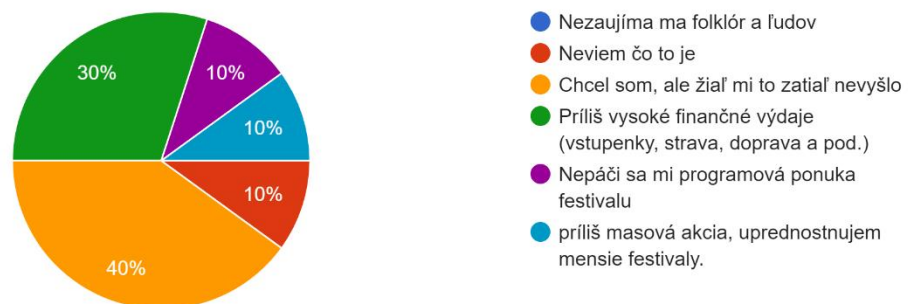
3.3. Prieskum prostredníctvom dotazníka

V rámci bakalárskej práce sme vypracovali krátky prieskum spôsobom dopytovania, zameraný na spokojnosť účastníkov s organizačnou zložkou festivalu, ich náklady, využívanie vedľajších služieb spojených s festivalom a riešenie otázky nocľahu počas konania festivalu. Prieskum bol vykonávaný prostredníctvom online dotazníka s využitím uzavretých otázok s výberom jednej z odpovedí, viacerými možnými odpoveďami a začiarokovacou mriežkou. Primárne sme sa pri oslovovaní cieľových skupín zameriavali na respondentov, ktorí by boli s najväčšou pravdepodobnosťou návštevníkmi Folklórneho festivalu Východná. Jednalo sa najmä o členov folklórnych tanečných, hudobných a speváckych súborov a amatérskych priaznivcov ľudového umenia po celom Slovensku. Prieskumu sa zúčastnilo 67 respondentov, z ktorých sa 85,1 % (57) našich respondentov zúčastnili minimálne raz na festivale vo Východnej. Z pohľadu krajov je zastúpených všetkých 8 krajov. Najviac (46%) všetkých respondentov pochádza z Prešovského kraja, 21 % pochádza z Bratislavského kraja a tretie najpočetnejšie zastúpenie mal Košický kraj (10,5 %). Vekové rozpätie účastníkov je pomerne široké (Príloha č. 6). Najviac z respondentov sa pohybovalo vo veku v rozpätí od 20 do 25 rokov (38,8 %). Druhá najpočetnejšia kategória (23,9 %) bola vo veku nad 41 rokov a len o 3 % menej respondentov sa nachádzalo vo veku od 15-19 rokov. Na začiatku dotazníka sme vyselektovali respondentov, ktorí sa festivalu vo Východnej nezúčastnili. Títo respondenti (10) následne odpovedali na otázku **-Prečo ste sa nezúčastnili FFV?.**

Najviac zúčastnených respondentov pri tejto otázke odpovedalo, že sa festivalu síce chceli zúčastniť, žiaľ nemohli z rôznych dôvodov (4). Pri tejto otázke nás prekvapilo, že až 30% zúčastnených odpovedalo, že ich od účasti na festivale odradili vysoké náklady na vstupné, ubytovanie, strava a pod. Obávame sa, že tento scenár môže nastať v budúcnosti a týka sa väčšej časti potencionálnych návštevníkov festivalu. Zvyšujúce ceny môžu častokrát zmeniť názor návštevníkov na celkové podujatie, dokonca ich presvedčiť, aby sa ho nezúčastnili vôbec. Ako môžeme vidieť na grafe nižšie, ďalej odpovedali respondenti zhodne (1 odpoveď) na možnosti **-Neviem čo to je-, -Nepáči sa mi programová ponuka festivalu-, a -Uprednostňujem menšie festivaly-**. Teší nás, že ani jeden účastník dotazníka neodpovedal, že ho nezaujíma ľudová kultúra a folklór.

Graf 5: Prečo ste sa nezúčastnili FF Východná?

Prečo ste sa nezúčastnili FF Východná?
10 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

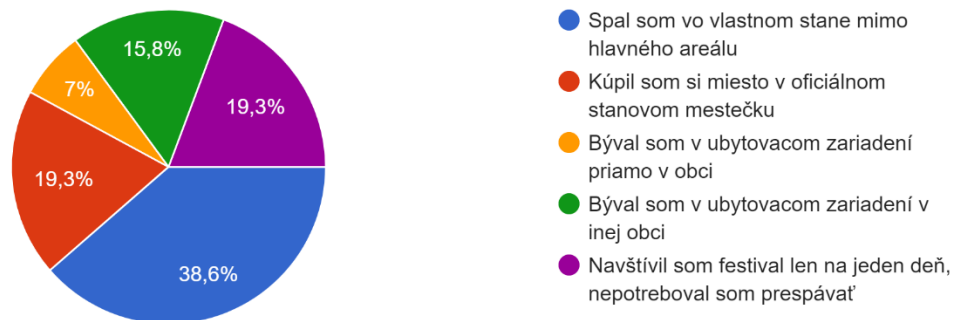
V nasledujúcich otázkach sme sa sústredili najmä na problematiku prespávania, náklady účastníkov festivalu, využívanie rôznych služieb zabezpečených organizátormi a zlepšenie kvality rôznych oblastí festivalu. Na tieto otázky odpovedalo 57 účastníkov. V prvej otázke sme sa pýtali, **-Akým spôsobom ste riešili prespávanie/ubytovanie počas festivalu?-** 22 ľudí odpovedalo, že počas festivalu prespávajú vo vlastnom stane mimo areálu. Ako sme spomínali vyššie, toto riešenie je na úkor parkovacích miest na ploche vedľa areálu a je na vlastné riziko samotných návštevníkov. Preto by sme odporúčali organizátorom tento problém vyriešiť napríklad vyhradením dodatočného miesta určeného výlučne na stanovanie a oddeliť parkovaciu plochu výlučne pre osobné autá a karavany. Zhodne odpovedali respondenti (11) na možnosti, že si zakúpili parcelové miesto v oficiálnom stanovom mestečku v areáli a že navštívili festival len na jeden deň,

takže nebolo pre nich nutné zabezpečiť si akýkoľvek nocľah. Takmer 16% (9) si zabezpečilo ubytovanie v zariadení v jednej z okolitých obcí. Štyria účastníci dokonca využili možnosť ubytovacieho zariadenia priamo v obci Východná, čím podporili aj samotných obyvateľov Východnej.

Graf 6: Akým spôsobom ste riešili prespávanie/ubytovanie počas festivalu?

Akým spôsobom ste riešili prespávanie/ubytovanie počas festivalu?

57 odpovedí

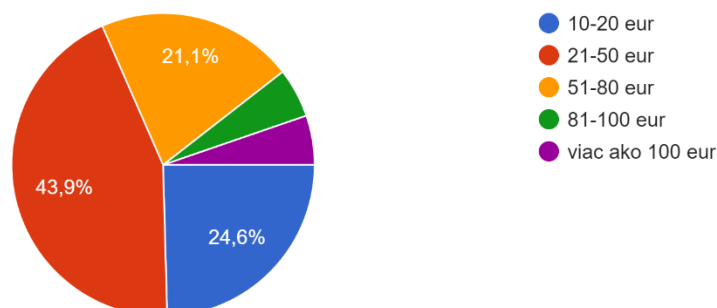
Zdroj: Vlastné spracovanie

Druhá otázka v dotazníku znela **-Aké boli Vaše priemerné náklady na deň v areáli konania festivalu? (náklady na stravu, občerstvenie, suveníry)-** Odpovede sa pomerne dosť líšili. Takmer 44% (25) respondentov povedalo, že denne minie na stravu, občerstvenie, cukrovinky a suveníry sumu pohybujúca sa približne od 21 do 50 eur. To by činilo v konečnom dôsledku sumu vo výške až do 200 eur pri účasti na celom festivale. 24,6% (14) zaznamenala odpoveď so sumou od 10 do 20 eur. Na treťom mieste sa umiestnila suma od 51-80 eur. Túto sumu zvolilo až 12 účastníkov (21,1%). Zhodne odpovedali, že denne minú priemerne sumu od 81 do 100 eur (3 respondenti) a rovnako tak traja účastníci minú dokonca viac ako 100 eur denne.

Graf 7: Aké boli vaše priemerné náklady na deň v areáli konania festivalu?

Aké boli Vaše priemerné náklady na deň v areáli konania festivalu? (náklady na stravu, občerstvenie, suveníry)

57 odpovedí

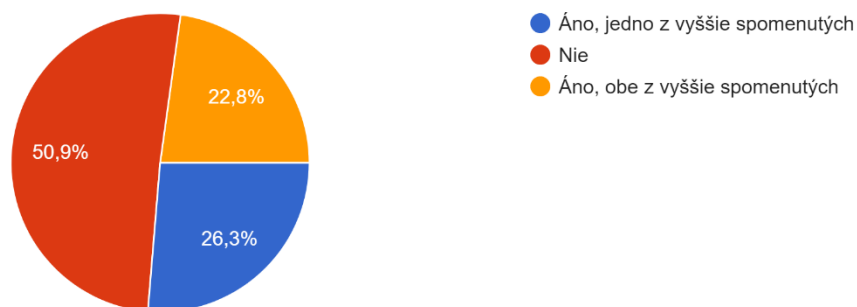
Zdroj: Vlastné spracovanie

V tretej otázke nás zaujímalo, či návštevníci využívajú dodatočné služby organizátorov FFV, presnejšie kyvadlovú dopravu medzi železničnou stanicou Východná a areálom alebo výnimočné zastavenie rýchlikov v stanici Východná v spolupráci so Železničnou spoločnosťou Slovensko. Otázka znela nasledovne: **-Využili ste kyvadlovú autobusovú dopravu alebo výnimočné zastavenie rýchlikov v stanici Východná počas trvania festivalu?**- Pozoruhodným zistením bolo, že odpovede nie sú úplne jednoznačné. Až polovica, t.j. 50,9% (29) účastníkov odpovedalo, že žiadnu z týchto služieb nevyužívajú. Na druhej strane, takmer 23% z tých, ktorí odpovedali áno, povedali, že využili kyvadlovú dopravu a rovnako tak aj výnimočné zastavenie rýchlika. Myslíme si, že táto problematika ponúka priestor pre organizátorov na zlepšenie a zefektívnenie spomínaných služieb pre návštevníkov festivalu, aby pokryla potreby širšieho okruhu účastníkov FFV.

Graf 8: Využili ste kyvadlovú autobusovú dopravu alebo výnimočné zastavenie rýchlikov v stanici Východná počas trvania festivalu?

Využili ste kyvadlovú autobusovú dopravu alebo výnimočné zastavenie rýchlikov v stanici Východná počas trvania festivalu?

57 odpovedí

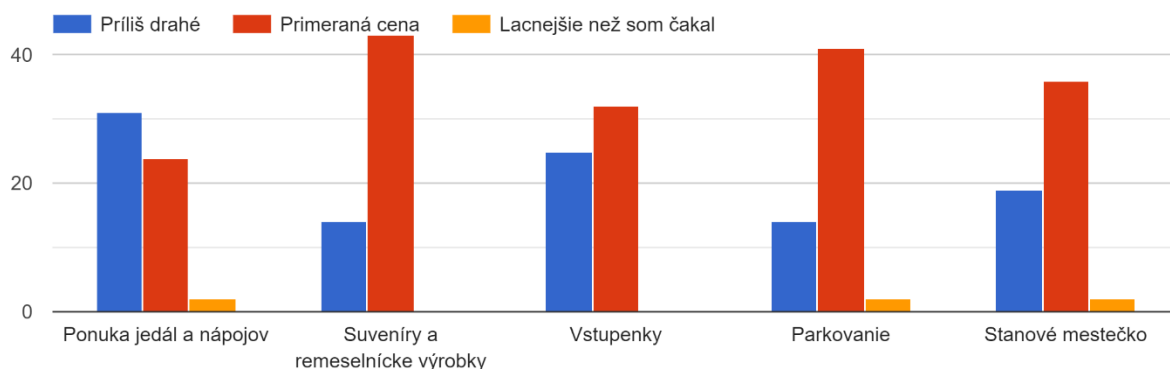

Zdroj: Vlastné spracovanie

Štvrtá otázka bola zameraná na hodnotenie cien jednotlivých aspektov festivalu zo strany účastníkov. Ako vidíme na grafe nižšie, návštevníci pokladajú ceny stanovené organizátorom a predajcami remeselnej výroby za primerané. Odchýlku sme však zaznamenali pri hodnotení cien ponuky jedál a nápojov v gastrozóne. 31 respondentov, čo činí takmer 55%, odpovedalo, že ceny stanovené predajcami jedál a nápojov sú príliš drahé. Vysoké ceny predajcov v gastrozóne môžu byť spôsobené zvýšenými poplatkami za energie vynaložené na prípravu jedál a prevádzkovanie stánku, prípadne zvýšenými cenami surovín. Myslíme si, že ani zníženie poplatkov za prenájom stánku zo strany organizátorov by nedokázalo tento problém vysokých cien jedál eliminovať. Na druhej strane, obec Východná neponúka vhodné a postačujúce alternatívy stravovania, čo núti návštevníkov využiť ponuku jedál v gastrozóne aj napriek nevyhovujúcim cenám.

Graf 9: Ohodnoťte podľa Vášho názoru jednotlivé ceny nasledujúcich služieb a produktov v areáli počas konania festivalu.

Ohodnoťte podľa Vášho názoru jednotlivé ceny nasledujúcich služieb a produktov v areáli počas konania festivalu.

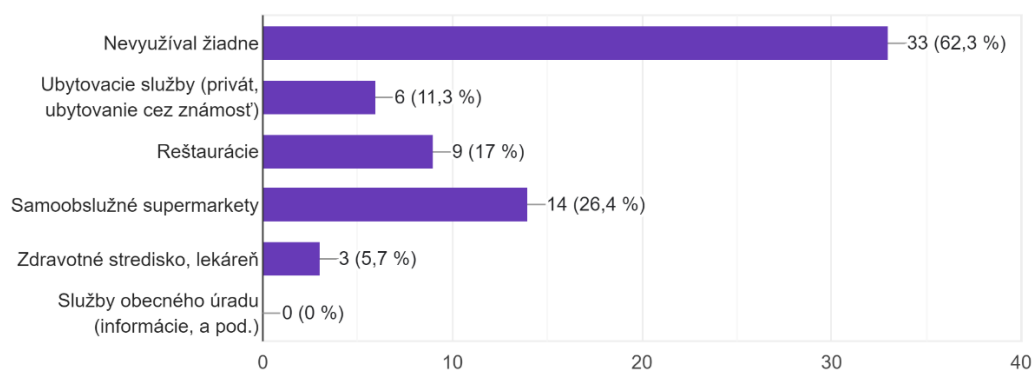
Zdroj: Vlastné spracovanie

Pri otázke číslo 5 nás zaujímalo, nakoľko návštevníci festivalu využívajú služby ponúkané samotnou obcou. 62% našich respondentov odpovedalo, že nevyužili žiadnu službu v obci. Predpokladáme teda, že ponuka na festivale postačujúco uspokojila všetky ich potreby. Takmer 27% využilo samoobslužné predajne potravín nachádzajúce sa v obci Východná. Takto návštevníci prispievajú k jednoduchšiemu prevádzkovaniu týchto malých sietí potravín.

Graf 10: Využívali ste služby v obci?

Využívali ste aj služby v obci? (možno označiť viac možností?)

53 odpovedí

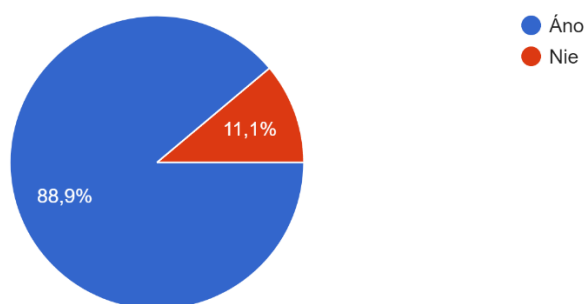

Zdroj: Vlastné spracovanie

V otázke, či by návštevníci festivalu prijali možnosť zvýšenia kapacity ubytovania priamo v obci, sme zaznamenali jednoznačnú odpoveď áno. Tu sa naskytl priestor na zlepšenie kvality a spokojnosti návštevníkov. Navrhujeme samotnej obci Východná a organizátorom festivalu zvážiť spoluprácu so silným investorom, ktorý by efektívne zadovážil ubytovacie kapacity, ktoré by bolo možné využiť návštevníkmi Východnej nie len počas konania festivalu, ale aj počas celého roka.

Graf 11: Prijali by ste možnosť zvýšenia kapacity ubytovania priamo v obci?

Prijali by ste možnosť zvýšenia kapacity ubytovania v obci, ak by tu bola takáto možnosť?
54 odpovedí

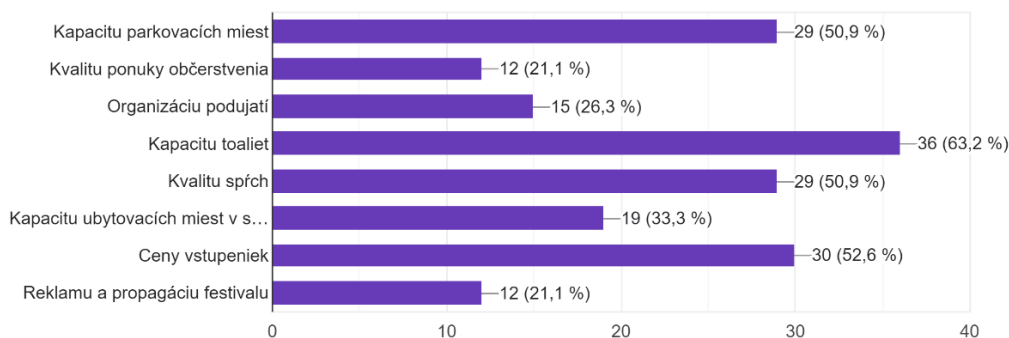

Zdroj: Vlastné spracovanie

V poslednej sme sa pýtali, čo by návštevníci festivalu odporúčali organizátorom zlepšiť. Zaoberali sme sa najmä oblasťami sociálneho zariadenia, kapacít, propagácie a organizačnej stránky.

Graf 12: Čo by ste odporúčali organizátorom zlepšiť?

Čo by ste odporúčali organizátorom zlepšiť? (možno označiť viac možností)
57 odpovedí

Zdroj: Vlastné spracovanie

Zistili sme, že návštevníci vyžadujú najviac zlepšenie úrovne kvality a kapacít toaliet a sprch. V areáli Východná sa nachádzajú len mobilné toalety, sprchy a veľkokapacitné prenosné umývadlá od súkromnej spoločnosti. Na podujatí takéhoto veľkokapacitného typu je nutná nie len postačujúca kapacita, ale aj pravidelná starostlivosť o sociálne zariadenia, dezinfekcia, dopĺňanie potrebných hygienických potrieb. Ďalej sa účastníci vyjadrili, že by prijali zlepšenie cien vstupeniek (52,6%), kapacít parkovacích miest (50,9%) a kapacity parcelových miest v stanovom mestečku (33,3%). Tejto problematike sme sa venovali v predchádzajúcich kapitolách.

Záver

Kultúrny cestovný ruch je dôležitou súčasťou celkového cestovného ruchu, pretože umožňuje turistom spoznať kultúru a históriu miesta, ktoré navštívia. Tento druh cestovania sa zameriava na zážitky z kultúrnych a umeleckých miest a podujatí, ako sú napríklad festivaly, galérie, múzeá, historické miesta a podobne. Kultúrna turistika môže prispieť k ekonomickému rozvoju miest a regiónov, pretože turisti často utrácajú peniaze na nákupy, ubytovanie, stravovanie, dopravu a rôzne zážitky. Okrem toho môže kultúrna turistika prilákať nových podnikateľov a investície, ktoré môžu posilniť miestnu ekonomiku. Tiež má veľký vplyv na sociálny a kultúrny rozvoj miest a regiónov. Práve preto si myslíme, že je dôležité upozorňovať na nedostatky a zaoberať sa touto problematikou aj v budúcnosti, aby sa zamedzilo úpadku kultúrneho cestovného ruchu na Slovensku, čím by došlo aj k menšiemu rozvoju spoločnosti, jednotlivých malých, stredných aj veľkých podnikov v tomto priemysle aj samotných regiónov.

Folklorný festival Východná sa môže pýšiť titulom najväčšieho a najznámejšieho folklórneho festivalu na Slovensku so zastúpením bohatej slovenskej aj zahraničnej kultúry. Pri podujatí tohto typu však častokrát dochádza k nedostatkom v rôznych oblastiach. Na základe nášho skúmania sme zistili, že najväčším problémom pre návštevníkov festivalu býva nedostatočná kapacita parkovacích a ubytovacích miest v areáli, či už v samotnej obci Východná alebo aj v okolí. Skúmaním rôznych portálov sme vytvorili prehľad ubytovacích zariadení s informáciami o kapacite a cenách. Celková kapacita lôžok v obci Východná je 84 lôžok, čo predstavuje nedostatočnú kapacitu v porovnaní s celkovou návštevnosťou festivalu. Rovnako sme zaznamenali značný nárast cenovej ponuky ubytovacích zariadení v obci počas konania festivalu v dôsledku zvýšeného dopytu návštevníkov. Efektívnym navrhovaným riešením by mohla byť výstavba a spravovanie vhodných oddelených plôch na parkovanie a kemping. Tým by sa zamedzilo návštevníkom neorganizované rozloženie stanov na miestach určených pre motorové vozidlá a taktiež opačne. Ďalším vhodným návrhom je nadviazanie spolupráce medzi obcou, ktorá by poskytla vhodný pozemok a medzi investorom, ktorý by poskytol svoj kapitál na výstavbu ubytovacích zariadení v blízkosti amfiteátra Východná. Tým by sa docielilo väčšie pohodlie a spokojnosť návštevníkov festivalu a zvýšila sa návštevnosť a tržby organizátorov. Prostredníctvom dotazníka sme došli k záverom, že najviac si návštevníci žiadajú zlepšiť kvalitu a kapacity sociálnych zariadení v areáli, t.j. mobilné toalety a sprchy. Môžeme tiež skonštatovať, že výdaje návštevníka na občerstvenie a remeselné výrobky sú pre bežného účastníka pomerne

vysoké. Takmer polovica našich respondentov odpovedali, že denne sa ich výdaje na festivale pohybujú na škále od 21 až do 50 eur. Vhodné by bolo preto zapojiť viac lokálnych poskytovateľov občerstvenia a surovín, čím by sa eliminovali náklady na dopravu, skladovanie a výrobu surovín, hotových jedál a inventár. Zaoberali sme sa v našom prieskume aj otázkou využívania kyvadlovej dopravy a rýchlikov v spolupráci Národného osvetového centra s autobusovým dopravcom Arriva a Železničnou spoločnosťou Slovensko. V tomto prípade bolo stanovisko nejednoznačné. Služby využívalo 50% našich respondentov. Preto si myslíme, že toto zistenie ponúka priestor pre organizátorov na zlepšenie efektivity služby návštevníkom. Navrhujeme posilniť hromadnú dopravu na viaceré smery, čím by sa pokrylo širšie územie. Tým by viac účastníkov z rôznych kútov Slovenska mohlo využiť túto doplnkovú dopravu, čím by sa eliminovalo zaťaženie životného prostredia vplyvom emisií a znečisťovaním ovzdušia.

Veríme, že bakalárska práca bude prospešným prínosom pre prax a organizátorov nie len Folklórneho festivalu Východná, ale aj mnohých iných tvorcov kultúrnych podujatí. Okrem toho, práca môže tiež poskytnúť nové poznatky a informácie, ktoré môžu byť použité na výučbu a vzdelávanie v danej oblasti. Výsledky práce môžu byť užitočné pre turistické organizácie, samosprávy, podnikateľov, výskumné inštitúcie a iných zainteresovaných subjektov, ktorí sa zaoberajú kultúrnym cestovným ruchom. Dúfame, že Folklórny festival Východná bude naďalej prosperovať a prinášať svojim návštevníkom a nadšencom kultúrny pôžitok.

Zoznam použitej literatúry

- COUNCIL OF EUROPE, Cultural tourism in the EU macro-regions: Cultural Routes to increase the attractiveness of remote destination, European Commission and Council of Europe, 2020
- CUDNY, Waldemar. 2013. Festival tourism –the concept, key functions and dysfunctions in the context of tourism geography studies. In: *Geographical journal*. [online], Institute of Geography SAS, roč. 65, č. 2, s. 105-118. ISSN 2453-8787. Dostupné na: <https://www.sav.sk/journals/uploads/03101218Cudny.pdf>
- Custido, M J. & Perna, F. (2008), „Importance of Events in Tourism: Impacts of the UEFAEURO 2004 on the Accommodation Industry in Algrave, Portugal“, *International Journal of Tourism Research*, vol. 19 (1).
- GREGOROVÁ, Bohuslava a kol., *Cestovný ruch a regionálny rozvoj*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici Belianum, 2015. ISBN 978-80-557-0952-9.
- GÚČIK, Marian. *Cestovný ruch: úvod do štúdia*. Banská Bystrica: Dali-BB, 2010. Knižnica cestovného ruchu. ISBN 9788089090808.
- GÚČIK, Marian. *Cestovný ruch v ekonomike a spoločnosti*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 9788057102731.
- GÚČIK, Marian. *Manažment cieľového miesta cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Dali-BB, 2012. Knižnica cestovného ruchu. ISBN 9788081410253.
- GÚČIK, Marian. *Manažment cestovného ruchu*. 2. vyd. Banská Bystrica: DALI-BB pre Slovak-Swiss Tourism, 2010. Knižnica cestovného ruchu. ISBN 9788089090679.
- Gujdová, D. *Cestovný ruch ako dôležitý faktor rozvoja marginalizovaného regiónu*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická, 2013. Zborník. ISBN 978-80-87035-70-2
- Kurek, W., Faracik, R., Mika, M., Pawlusiński, R., Pitrus, E., Ptaszycka-Jackowska, D. (2007): *Turystyka*. Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa. ISBN 978-83-01-15294-9, 540 s.
- LISÝ, J. a kol. et al. *Ekonomía*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 621 s. [38 AH]. ISBN 978-80-7552-275-7.

- Matlovičová, K., Klamár, R., Mika, M. (2015): *Turistika a jej formy*, Prešovská univerzita, Grafotlač Prešov, ISBN: 978-80-555-1530-4, 550 s.
- MICHÁLKOVÁ, Anna, Jasmina GRŽINIĆ, Biljana PETREVSKA, et al. *Economics of Tourism. Regional Aspects* [online]. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2023, 138 s. [11,88 AH] [cit. 2023-4-3]. ISBN 978-80-7556-121-3.
- Niculescu, A. Busuioc, M.F. Budacia, A.E. , 2021. The Importance, Context And Framework Of Cultural Tourism Development At European Level, In: *Romanian Economic Business Review* [online], Romanian-American University, roč. 16, č.2, strany 145-153, [cit. 9.2. 2023], ISSN: 1842-2497. Dostupné na: <https://ideas.repec.org/a/rau/journal/v16y2021i2p145-153.html>
- NOVACKÁ, Ludmila a kol., *Súčasnosť cestovného ruchu v trajektórii budúcnosti 1. vyd.* Zlín: VeRBuM, 2020. ISBN 978-80-88356-05-9, [online] na https://of.euba.sk/www_write/files/veda-vyskum/publikacie/2021-1-19-novacka-s-ucasnost-cr.pdf
- NOVACKÁ, Ludmila a kol. *Cestovný ruch, technika služieb, delegát a sprievodca.* 3. dopl.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2014, 475s. ISBN 978-80-225-3948-7.
- ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovnom ruchu.* Banská Bystrica: DALI-BB, 2011, 140 s. Knižnica cestovného ruchu, 18. ISBN 978-80-89090-93-8.
- ŠAUER, Martin, Jiří VYSTOUPIL, Andrea HOLEŠINSKÁ, Monika PALATKOVÁ, Martina PÁSKOVÁ, Josef ZELENKA, Dana FIALOVÁ, Jiří VÁGNER, Petr HALÁMEK, Ondřej REPÍK a Ondřej PETR. *Cestovní ruch. Učební text.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 477 s.
- VÝROSTOVÁ, Eva. *Regionálna ekonomika a rozvoj.* Bratislava: Iura edition, 2010. Ekonomía. ISBN 9788080783617
- *Región Liptov potiahol Žilinský kraj na špičku v počte prenocození. In: Tlačové správy. VISIT LIPTOV: O Liptove* [online]. Liptovský Mikuláš: © 2016-2023 Visit Liptov, 16.2.2023. [cit.2023-04-04]. Dostupné na: <https://www.visitliptov.sk/2023/02/16/region-liptov-potiahol-zilinsky-kraj-na-spicku-v-pocte-prenocovani/>

Zákony, dokumenty

- Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja
- Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov
- Záverečná správa z kvantitatívneho prieskumu Folklórny festival Východná 2019 očami jeho účastníkov, Oddelenie vzdelávania, výskumu a štatistiky, Národné osvetové centrum 2020
- Správa o štátnom štatistickom zisťovaní v oblasti kultúry 2019, Oddelenie vzdelávania, výskumu a štatistiky, Národné osvetové centrum 2020.
- Správa o činnosti za rok 2020, Klaster Liptov – združenie cestovného ruchu
- Regionalizácia cestovného ruchu v SR, 2005

Prílohy

Príloha č.1: Nevyplnený dotazník

Príloha č.2: Prehľad vstupného na FFV 2022

Príloha č.3: Harmonogram zastávok vlakov v stanici Východná

Príloha č.4: Harmonogram kyvadlovej dopravy

Príloha č.5: Cenník za prenájom stánkového miesta

Príloha č.6: Graf vekovej štruktúry respondentov